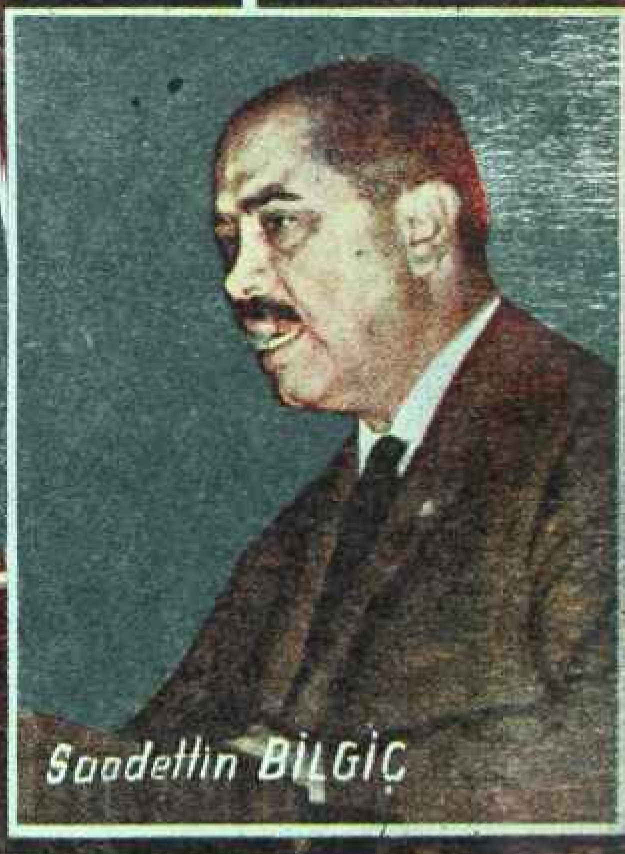
AKİS

AKTÜALİTE MECMUASI

Zekâi DORMAN

Saadettin BİLGİÇ

Ahmet OĞUZ

CHP de "Feyzioğlu HADİSESİ"

MUHALEFETİN KIBRIS GÖRÜŞÜ !..

Keçi boynuzu

100 000
T.L.
100 000
T.L.
50 000
T.L.
50 000
T.L.
50 000
T.L.
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI

Sayı: 534 Cilt: XXXI Yıl : 11

Sahibi
Mübin Toker
Başyazarı
Metin Toker
Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ
Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Güneri Civaoğlu Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (tamir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro : Lûtfi Ay - Sinema : Tarık Kakınç — Sanayi: Daniyal Eriç — Yayınlar: İlhami Soysal — Sanat: Hikmet Şimşek.
Resim
Ali Parmakerli
Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler
Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15
Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P K 632
İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96
Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira
İlan şartları
Santimi 20 lira
S renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaası
Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara
Basıldığı tarih :
10.9.1964
Fiatı 1 Lira

A K İ S

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS okuyucuları,

Geçen haftanın sonunda başlayıp bu haftanın ortasında sona eren Meclis müzakereleri bir gerçeği ortaya koymuştur: Muhalefet bir kere daha, akl-ı selim yolunda olmadığını, basiretle hareket etmediğini, en nazik meseleleri lâf ebeliğiyle savuşturma yolunu seçtiğini, Yüce Meclisin oylarıyla tescil ettirmiştir.

Bir muhalefet partisinin. Hükümetin Kıbrıs politikasıyla ilgili olarak verdiği Gensoru önergesi 169 oya karşılık 198 oyla kabul edilmemiştir. Yâni kısaca. Parlamento, Muhalefete güvensizlik oyu vermiştir.

Mecliste iki gün süre ile devam eden Genel Görüşmelerin muhassalası ise, Muhalefet nam ve hesabına hiç de iç açıcı değildir. TRT Kurumunun yetkisi altında ve tamamen kanun çerçevesinde yapılan "Meclisten naklen yayın" programları ise vatandaşın kafasındaki "Muhalefetin fikri yapısı" problemini kolaylıkla çözmüştür. Şimdi pek çok kimse hayıflanmakta ve bu çaptaki bir Muhalefetle meselelerimizin nasıl ve ne şekilde halledileceğini düşünmektedir. Meclis kursusundan vaiz üslûbu ile nutuk çeken sözcünün, elindeki metni dahi doğru dürüst okuyamıyan bir müstakbel parti liderinin imtihandan sıfır almaları kadar tabii ne olabilirdi ki?..

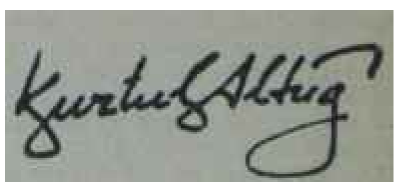
Şimdi mesele kapanmıştır. İnönü, Meclis kürsüsünden izah ettiği dış politika rotasını takip edecek ve bu politika, bizim milli politikamız olacaktır.

Bu hafta AKİS muhabirleri hummalı bir faaliyet gösterdiler, iki boldan Meclis müzakereleri takip edildi Güneri Civaoğlu Meclisin içinde olupbitenleri izlerken, Teoman Erel de kulisi kolaçan etti ve YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarında merakla okuyacağınız "Meclis", "CHP", "AP" başlıklı yazılar hazırlandı. Bu hafta ilgiyle okuyacağınız yazının "CHP" başlıklı yazı olacağını ümid ediyorum. CHP içinde uzun zamandır hazırlanan bir oyun bu hafta içinde su yüzüne çıkmıştır. AKİS okuyucuları, Profesör Feyzioğlu ve ekipinin maceralarını bir polisiye film seyreder gibi zevkle okuyacaklardır. Şu noktayı bilhassa belirtmek isterim ki, mecmuada bulacağınız bilgiler sadece, AKİS'in nevi şahsına münhasır istihbarat kaynakları seferber edilerek elde edilmiştir Bu bakımdan, "CHP" yazısında, küçük oyunlar peşinde koşan koca koca insanların nasıl bir fiske ile yıkıldıklarına şahit alacaksınız. CHP Grupunda birer, vatan kurtaran aslan pozunda ortaya atılanların hikâyesini sadece AKİS'te bulabileceksiniz.

Sadece iktidar partisinde oyunlar sahneye konmamaktadır. AP içinde de liderlik mücadelesi, Saadettin Bilgiç ile Tekin Arıburun arasında devam etmektedir. Zaten AP'nin Kıbrıs meselesinde takip ettiği satak tutumun bit sebebi de, bu mücadelenin bir türlü karara bağlanamamış olmasıdır. İki taraf da, birbirlerini yemekle meşguldür. İşte "AP" yazısında, AP'nin İzmir İl Kongresinde iyiden iyiye açığa vurulan bu liderlik kavgasının hikâyesi bulunmaktadır.

AKİS bu hafta dopdolu bir mecmua olarak elinizdedir.

Saygılarımızla

Günlerin Getirdiği

Yurttan Akisler

Kâzım Taşkent
Hiçten milyara

Bankacılık______Türkiyede bir adam, hemen tamamile şahsî gayretiyle kurduğu bir bankayı yirmi yıl içinde milyar liranın üstünde bir mevduatın sahibi yapmıştır. Bu adam Kazım Taşkenttir, bu banka 9 Eylül 1964'te 20. kuruluş yıldönümünü kutlayan Yapı ve Kredi Bankasıdır. Yapı ve Kredi Bankası bugün ödenmiş sermayesi 40 milyon lira olan, 59 milyon liralık gayrimenküle malik, iştiraklerinin yekûnu 40 milyon lirayı aşan ve plasmanları 700 milyon liraya yaklaşan bir devdir. Beşinci kuruluş yılında 14 şubesi bulunan ve personel miktarı 346 kişi olan banka bugün 138 şubeli, 2668 kişi çalıştıran bir müessesedir ve "Türkiyenin 3 Büyükleri' nden biridir. Öteki iki büyük Ziraat Bankası ile İş Bankasıdır ve onlara kelimenin halis manasıyla "özel teşebbüs" adını vermek imkânı yoktur. Halbuki Kâzım Taşkent kendi bankasını devletin hiç bir desteği olmaksızın, sadece kafasını çalıştırarak bugünkü mevkiine yükseltmiştir.

Aslına bakılacak olursa Kâzım Taşkent yalnız Yapı ve Kredi Bankasının kurucusu değildir. Yirmi yıl içinde türk bankacılığı hemen daima Taşkentin izinden gitmiştir. Bugün adeta "umur-u âdiye" sayılan, pek çok husus Yapı ve Kredi Bankası tarafından düşünülmüş, bulunmuş, yürütülmüştür. Ondan sonra öteki bankalar Yapı ve Kredi Bankası modelinden faydalanmışlardır. Bol reklâm, geniş propaganda, zengin ikramiyeler ve devamlı çalışma Kâzım Taskentin hem inanılmaz başarısının sırrı, hem de onun bizim bankacılık âlemimize kazandırdığı yeniliklerdir.

Başka bir yenilik, tıpkı Batıda olduğu gibi, bizde de bir büyük müessesenin kültür ve sanat hizmetlerine kapılarını alabildiğine açmasıdır. Yapı ve Kredi Bankası denilince hatıra ilk gelen elbette ki sağlam ve zengin bir bankadır. Ama bundan sonra hemen ilk düşünülen o nefis yayınlar, sanat armağanları, sanat yarışmaları, halk oyunları bayramları, sanat sergileri ve konserler, sahne hareketleridir.

Kâzım Taskentin bu mucizeyi Türkiyede yaratırken bir basit sırrı olmuştur: En iyi mesai arkadaşlarını bulmak, fakat onların başında bizzat çalışmak. Kapitalist sistemin bir âbidesi olan bu eserde, her zaman en fazla çalışan insan, onun yaratıcısı bulunan Kâzım Taşkenttir. Yapı ve Kredi Barakası 20 yıl Kâzım Taşkenti "sömürerek" bugünkü inanılmaz durumuna gelmiş, mevduatı 1 milyarın üstünde bir dev olmuştur.

20. yılını kutlayan bankanın yaratıcısı bugün yetmiş yaşında bulunmaktadır. Türk bankacılığı Kâzım Taşkenti daima mesleğin modern hale gelmesinin 1 numaralı öncüsü olarak hatırlayacak, onu hep saygıyla selâmlayacaktır.

CHP_____Haftanın ortalarında Çarşamba sabahı, partiler, öğleden sonra yapılacak Gensoru görüşmeleri için taktik ve strateji tayini telâşında iken, Başbakan İnönü,

CHP'li Bakanlar ve CHP'liler, Anıt Kabir yolunda idiler.

Heyet, saat 10.30'da, Atanın mânevi huzurunda **saygı** durusunda bulundu. Sonra bu, düşünceli başlar Gensoru görüşmelerine hazırlanmak için,. Genel Merkez, Başbakanlık ve Meclisin yolunu tuttular.

9 Eylül Çarşamba günü Anıt Kahire, CHP'nin 41. kuruluş yıldönümü dolayısıyla gidildi. Orada, 1923 yılında, ilk Büyük Millet Meclisinin sağlam ve devrimci üyelerini "Halk Fırkası" adı altında birleştiren Atatürke İhtiraın görevi yerine getirildi.

1923'ün Halk Fırkası, 1925'te isminin basına "Cumhuriyet" kelimesini almış ve Cumhuriyet Halik Fırkası olmuştur. Bugünkü ismine ise, 1930 sıralarında kavuşmuş tur.

9 Eylül 1964 Çarşamba günü CHP hummalı mücadelelerinden birinin içinde bulunuyordu. Bu yüzden kutlama töreni önemine yakışır şekilde düzenlenemedi. **CHP'liler,** 41 yıllık tarihlerini uzun boylu hatırlayabilmek, eski günleri tekrar yasayabilmek imkânını bulamadılar. Üyelerin temennisi, Partnerinin, gelecekte de, mazisine yakışır mücadelelere ve çalışmalara devam etenesi şeklinde oldu.

İçişleri — Amerikanın Kıbrıs davasındaki tutumunu protesto amaciyle yapılan mitingler sırasında İzmirde cereyan eden müessif olaylar, Hükümet tarafından önem le ele alınmış bulunmaktadır. Gençliğin milli heyecan ve öfkesinin yağmacılar tarafından istismar edilmesinde ihmalleri görülen sorumlulara müsamaha edilmiyeceği kesin olarak anlaşılmıştır. Duruma, daha olayların sabahında el koyan İçişleri Balkanı Orhan Öztrak, derhal tahkikat mekanizmasını harekete geçirmiştir. Olay ların ertesi gününden beri İzmirde Emniyet Genel Müdür Muavini Ahmet Basralı ile İçişleri Bakanlığı müfettişleri tahkikat yapmakta, sorumluların hatalarını tesbite çalışmaktadırlar. Tahkikatın selâmeti bakımından şehrin en büyük mülkiye âmiri Vali Niyazi Dolakay merkez emrine alınmış ve yerine Diyarbakır Valisi ve. kâleten tayin edilmiştir. Sonuç, merakla beklenmektedir.

Et fiyatları____Ankara Kasaplar Cemiyeti Genel Sekreteri Ömer Sökmen:

"— Halk için çok faydalı olacaktır. Biz, Belediye ile vardığımız mutabakata göre, toptancıdan alış fiyatına yüzde 15 kâr haddi koyarak, etin kilosunu âzami 8,5 liraya satacağız" dedi.

Soru, Ankarada et fiyatlarının, Hükümetin müdahalesi ve Belediye Encümeninin kararı neticesi, serbest bırakılması ile ilgiliydi. Ankaralı kasapların, daha önce yürürlükte bulunan 7.5 liralık narhın yükseltilmesi veya kaldırılması için yaptıkları mücadele, böylece zaferle sonuçlanmış bulunmaktadır. Devlet Plânlama Teşkilâtının ve Hükümetin Türkiyedeki bütün belediyelere hayvancılığın gelişmesi ve et kalitesinin yükseltilmesi amacıyla yaptıkları telkin Ankara Belediyesinin de nihayet böyle bir karar almasına sebep olmuştur.

Ankara kasapları, birkaç gündenberi, Belediyeye ver. dikleri namus sözü ve vicdanlarından başka hiçbir müeyyideyle bağlı olmayarak et satmaktadırlar. Şu son günlerde, Kızılayda birkaç kasabın 9 liradan et sattığı tespit edilmiştir.

Kasaplar Cemiyeti Genel Sekreteri Ömer Sökmen bu konuda şöyle konuştu:

"— Biz Cemiyet olarak, üyelerimizi kontrol ediyoruz. Tabii büyük bir topluluk içinde bazı karaktersiz kimseler çıkıyor. Onlara ihtarda bulunduk. Fakat 8 liralık et fiyatının üzerine çıkılmıyor. Bu, daha ilerde 6,5-7 liraya da düşecektir. Varılan prensip kararım bozan kasapları, icabında Cemiyetten atarak cezalandıracağız."

Ankarada serbest et fiyata makanizmasının halkı sıkıntıya sokmıyacak şekilde işleyip işlemiyeceğini gelecek günler gösterecektir. Bir Belediye ilgilisi, eğer kasaplar Belediyeye verdikleri sözde durmazlarsa, Belediye Encümeninin, tecrübi mahiyette almış olduğu bu geçici karan kaldırarak yeniden narh usûlünü koyabileceğini belirtti. İş, kasapların, kendi menfaatleriyle halkın menfaatlerini birleştirmede ne derecede kaabiliyet göstereceklerine kalmış durumdadır.

Dış ticaret_____Türk.Alman Ticaret Odasının 1964 yılı toplantısı geçen hafta Frankfurtta yapıldı. Oda 1923 yılında kurulmuş ve türk-alman ticaretinin inkişafında önemli rol oynamışır. İki ülkenin tanınmış firmalarının üyesi oldukları Türk-Alman Ticaret Odası her yıl muntazaman toplanmakta ve her iki ülkenin diplomasi ve iktisat çevrelerinde isim yapmış şahsiyetler de bu toplantılara katılmaktadırlar.

Oda Başkanı Gustav Dessecker, toplatnının açış konuşmasında, Türk Hükümetinin dış ticaret konusunda aldığı yeni tedbirlerin ve kararların alman firmaları tarafından yakından takibedilebilmesini sağlamak üzere Türkiyenin bu karar ve tedbirleri Türk-Alman Ticaret Odasına derhal bildirmesini temenni etti.

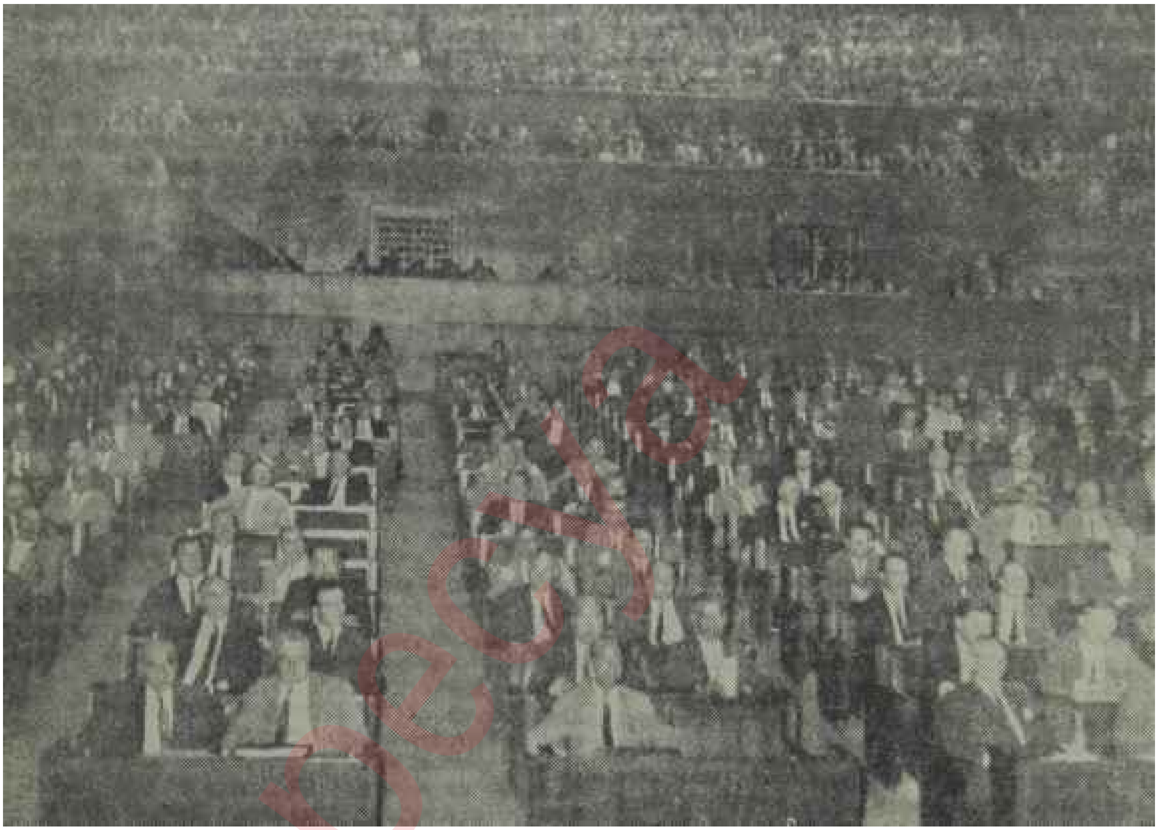
Ayrıca, toplantılar sırasında verilen istatistik bilgi de büyük bir ilgiyle karşılandı. Buna göre, hacmi bakımından Almanya, ABD den sonra türk dış ticaretinde ikinci sırada yer almaktadır. Resmî toplantıdan sonra Münster Üniversitesi doçentlerinden Dr. Dörner, Toroslarda yapılan arkeolojik araştırmalarla ilgili olarak son derece enteresan bir konferans verdi, iki ülkenin iş adamları arasında sohbet, gecenin geç saatlerine kadar devam etti.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11, 11 Eylül 1964, Sayı: 534 Cilt: XXXI

YURTTA OLUP BİTENLER

Hükümetle ilgili Gensoru teklifini karara bağlayan Meclis
Sağduyunun gösterdiği yolda

Millet

A.P. ye güvensizlik oyu!

Büyük Millet Meclisi bu hafta A.P. ye güvensizlik oyu vermiştir. Güvensizlik oyunu alan sadece A.P. değildir. Y.T.P. nin dışındaki muhalif partiler, önce görüşmelerle millete kendi halklarında tam numarayı verdikten sonra milletin temsilcisi olan milletvekilleri de aynı kanaatte birleşmişlerdir. Büyük Meclisin Hükümet hakkında gensoru açılmasını isteyen C.K.M.P. teklifini 169'a karşı 198 oyla reddetmesinin manâsı budur. Muhalefet, Kıbrıs işinde kesin bir hezimete uğramış ve aynı zamanda millet kaderi kendisine terkedilmeyecek bir perişanlık içinde olduğunu resmen tescil ettirmiştir.

Hükümet son derece olumlu bir taktikle bu imtihandan zafer kazanarak çıkmıştır. Böyle bir anda hislere kapılarak güven oyu istemek, çalım satmak, Muhalefeti bir emrivakiyle karşı karşıya bırakmak mutlaka krize yol açacak ve memleket ten nazik bir anda ' hükümetsiz kalacaktı. Hükümet hem Meclisin toplanmasının sorumluluğunu, hem de ondan sonra cereyan edecek hâdiselerin yükünü Muhalefete bırakmıştır. Muhalefet Meclisin toplanmasını mı istemiştir? Pek âlâ Hükümet gelmiş ve kendisinden istenilen bütün hesabı açık alınla vermiştir. Muhalefet gensoru mu istiyor? Hükümet bunun da kararını Meclise bırakmıştır. Eğer Meclis bütün memlekette bir hatim indiricisi şöhreti yapan C.K.M.P. Genel Başkanı Ahmet Oğuzun izinden gitseydi Hükümet gene kürsüye gelecek, tekrar izahat verecekti. Nihayet bu gensorudan sonra güven oyuna gidildiğinde Hükümet bunu da kabul

Tın-tın bir Muhalefet!

Metin TOKER

Türkiyenin, çok partili hayatının hiç bir devrinde bu kadar kalitesiz bir muhalefete düşmediğine inananlar bunun delilini bu hafta Büyük Mecliste bulmuşlardır. Eğer Yeni Türkiye Partisi adına konuşan Ekrem Alicanın, hatalı veya doğru, nihayet "bir görüş" teşkil eden sözleri kenara bırakılacak olursa basta Adalet Far. tisi ve onu takip eden ötekiler kendilerini milletin gözünde sadece gülünç ederek arenadan çekilmişlerdir. Gerçi bu partiler ve bilhassa Adalet Partisi milletin seviyesini kendi seviyelerine denk saydıkları için bundan büyük bir gam duymamaktadırlar. Tuttukları yolun kendilerine daima oy getireceğinden emin bulunmaktadırlar. Bol demagoji, dini hislerin istismarı, menfaat şebekesi tarzında bir idare vaadi, gericiliğe taviz, enflasyon günlerine hasret ve oylar cebe! Adalet Partisi gibi bir partinin bir gecekondu ekiple idare edilmesindeki hikmet de zaten budur. Ama Türkiyede, memleketin sağlam kuvvetlerine güven vermeyen bir teşekkülün eline mille. tin kaderinin asla, asla teslim edilmeyeceği bir başka gerçektir.

Memleketin sağlam kuvvetleri, Meclisteki Kıbrıs Görüşmeleri sırasında bir defa daha gördükleri Muhale, fetin perişan hali karşısında sadece dehşete düşmüşlerdir. Bu Muhalefet İktidar olacak, bu iktidarın emriyle ordular yürüyecek, jetler uçacak, harp gemileri harekete geçecek, gençlik sokaklardan çekilecek, insanlar is. tikbale bu iktidar başta diye huzurla bakacak ve Türkiyeye saadet gelecek!. Bugünkü Muhalefeti teşkil eden kuvvetler, Türkiyede küçük parmakları dahi kaldırtacak ne bir prestije, ne bir otoriteye sahiptirler. Meclis görüşmeleri bunda haklılığın kimden yana olduğunu her. kesin gözleri önüne sermiştir. Her halde Muhalefetin Kıbrıs konusunda verdiği imtihan, kendisi için uzun yıllar altından kalkılması güç bir yük teşkil edecektir.

İtiraf etmeli ki millet, daha ziyade hislerinin de tesiri altında,, bu Meclis görüşmelerinde Muhalefetten bir şey beklemiştir. Muhalefet, başından itibaren İktidarın Kıbrıs politikasının karşısında yer almıştır. Ne ya. pılması lâzım geldiğini veya nenin niçin yapılmaması gerektiğini söylemeye yanaşmamıştır ama, daima tenkitçi ve düşman bir tutum takınmıştır. Hükümetin selâmetle bir çıkış yolu arama gayretlerine hiç bir zaman samimiyetle yardımcı olmamıştır. Aksine, arabanın tekerleğine ne vakit bir sopa sokmak fırsatını bulduysa onu memnunlukla yapmıştır Başbakan İnönüye, Amerikaya dramatik bir konuşma için giderken hile, hiç olmazsa çekimser *oy* vermek inceliğini göstermemiştir. Siyaset sahasındaki bu davranışının yanında Muhalefet kendi basın organlarında ve halk içindeki propagandacıları vasıtasıyla da İktidara dalma ten sert hücumları yapmıştır. "Kıbrıs gitti" "öldük, bittik" havası bu propagandanın sonucudur.

Bundan dolayıdır ki Muhalefet Meclisi toplandığında hatta Allah selamet versin iri liderimiz Bölükbaşı kendisinin bile şereflendireceği bir vişneli-kaymaklı hükümet, için kapılan çalmaya başladığında halk nihayet İnönünün Kıbrıs politikasının antitezinin ortaya konu. lacağını ümit etmiştir.

Nedir İnönünün Kıbrıs Politikası?

Kıbrısta Türkiyeye ait bir toprak parçasının ve bu toprağın dışında kalacak türklere tanınacak ayrı cemaat haklarının - azınlık hakları değil! - barış yoluyla sağlanması. Buna çalışılırken türklere karşı bir ram tecavüzü başladığında bunun havadan bombardıman yoluyla durdurulması. Türkiyenin, değiştirme birliği gönderme hakkı çeşidinden hakları kuvvet kullanılarak önlenmek istendiği takdirde kuvvet kullanarak bu hakların istimali. Tek taraflı Enosis ilân edilirse bu emrivakiin tanınmaması ve Adaya asker çıkartılarak orada bir fiilî duru. mun yaratılması, bunun yanında saldırgan Yunanistanla harp haline geçilmesi, Kibrisin savaşta "fer'i kalması" nın temini. Bütün bunlar yapılırken Türkiyenin, otuz milyon türkün bir sergüzeşt hevesine, bir dikkatsizliğe, bir hesapsızlığa feda edilmemesi.

Bu politikanın doğruluğu veya yanlışlığı (elbette M tartışılabilir. Ama politika olarak bunun başarıyla takip edildiğini söylememek imkânı yoktur. Türkiye hukuk! haklarının birini terketmemiştir. Londra ve Zürih anlaşmaları bize hangi hakları tanıyorsa bunların her birini bugün kullanmak her hükümet için kaabildir. İnönü Hükümeti "Ben şu hakkı şurada, şöyle kullanırım" demektedir ve bunu kendi umumi politikasının bir vasıtası olarak ilân etmektedir, Türkiyenin ne güvenliği, ne Silahlı Kuvvetlerinin prestiji hu süre içinde bir tehlikeye düşmüştür.

Peki, Muhalefetin umumi politikası nedir?

Bunun, Meclis müzakereleri sırasında Muhalefet tarafından millete açıklanmasını bekleyenler sadece gülünç bir "daha enerjik", "daha canlı", "daha haysiyeti!", "daha dinamik" politika talebiyle karşılaşmışlar, fakat bu "daha"nın nasıl gerçekleştirileceği yolunda aydınlatıcı tek söz işitmemişlerdir. Bir defa, Muhalefet ne istemektedir? Adanın taksimini mi., yoksa Londra ve Zürih anlaşmalarının getirdiği nizamın iadesini mi? Bu temel nokta anlaşılmış değildir. Bu temel nokta anlaşılmadığı müddetçe bir Kıbrıs Politikası nasıl çizilebilir? Muhalefet "Bombardıman edelim" demektedir. "Çıkartma yapalım" demektedir, "Adayı istilâ edelim" demektedir, "Harbedelim" demektedir fakat bunların her birinin hangi şartlarla yapılması gerektiğini söylememektedir. Bugün Kıbrısta bir iktisadi abluka vardır. Bunu kırmak için Muhalefet hangi vasıtanın kullanılmasını istemektedir : Müzakere mi, bombardıman mı, çıkartma mı istilâ mı, harp mi? "Hele sen bana bir iktidarı ver, ben ne yapacağımı o zaman gösteririm. Yağma mı var? Hiç ne yapacağımı sana şimdiden söyler miyim? Sonra onu sen yap değil mi?" demek her halde bir siyasî topluluğun parlak seviyesinin delilini teşkil etmemektedir.

Kendi itibarı, kendi haysiyeti, kendi notu bakımından Muhalefet Meclisi keşke hiç toplamasaydı.

edecekti. Fakat Hükümet, bir buhran doğuracak bir davranışa kendiliğinden gitmemiştir.

Sadece, bir' güven oyu bahis konusu olsaydı Hükümeti devirmek için gerekli 226 oyu, Muhalefetin toplamasını İnönü ve arkadaşları beklemeyeceklerdi. Tıpkı bundan önceki güven oylamasında da olduğu gibi İnönü. kırmızı oyların yekûnu beyaz oyların sayısını geçtiği takdirde emaneti Meclise iade edeceğini bildirecekti ve herkesi kararından zamanında haberdar edecekti.

Meclis, gösterdiği olgunlukla bu maceralardan hiç birisi için yeşil ışık vermemiştir. Şimdi Hükümet, daha sağlam ve kuvvetli olarak Kıbrıs politikasını memleketin bütün diğer işleri gibi tanı yetkiyle ve kudretle tedvire devam edecektir. İnönü "Hükümetinin bir azınlık değil, Mecliste bir çoğunluk hükümeti olduğu bu suretle bir defa daha tescil edilmiştir ve şimdi milletin gözleri Meclis kürsüsünden çizdiği politikasının başarıyla tatbiki için Başbakan İsmet İnönü. ye çevrilmiştir.

Meclis

Lafa gümrük alınsaydı

(Kapaktaki muhalefet)

AP nin YTP den transfer sözcüsü, Yassıada duruşmalarının müthiş avukatı Talat Asal, Millet Meclisi kürsüsünden elini kolunu sallıyarak, mübalâğalı jestlerle konuşuyor, sesini kelimelerin kuvvetine göre manâ. landırıyordu, AP Grupu adeta mestolmuştu. Kır saçlı genç avukatın söz. leri salonun sağ tarafından yükselen alkış sesleri ile sık sık kesiliyor, du. Oysa Asalın söylediklerinde yeni hiç bir şey yoktu ve hızlı avukatın yegâne başarısı, eski büyükelçilerden AP sempatizanı, Settar İlkselin kaleme almış olduğu kalınca bir kâğıt tomarını iyi kıraat edebilmekten ibaretti. Gene Settar ilkselin kaleme almış olduğu bir konuşmayı, bir gün önce kekeliyerek, kelimeleri geveliyerek kıraat eden Genel Başkan Vekili Saadettin Bilgiçin sukutu hayale uğrattığı AP Grupu için bu kadarı da kâfiydi..

Ama kelimelerin anlamından çok jestlere ve fonetiğe önem veren AP Grupunun bu çocuksu neşesi pek uzun sürmedi, Asal sözlerini kendi partisi açısından bir çam devirerek bitirdi :

"— CHP. bütün gemileri yakmıştır..."

Asalın haftanın başlarında salı günü Kıbrıs meselesi ile ilgili genel görüşmede yaptığı konuşmada bir süs olarak kullandığı bu slogan aslında AP nin son haftalar içinde Kıbrıs konusunda izlediği iç politikayı aksettirmek bakımından son derece önemli, dir. Gerçekten başta Bilgiç olmak üzere AP yöneticilerinden hiç birisi iki gün devam eden Genel Görüşme, de kalkıp bundan sonra izlenecek politika şu olmalıdır veya şöyle bir al. ternatif tercdh edilebilir diye bir görüş ileri sürmemişler, daha çok geçmiş olaylar üzerinde durarak, tenkidler savurmuşlardır. Zira AP de ne yapılması gerektiği hakkında gerçek ten herhangi bir kanaat yoktur. Nitekim Genel Başkan Vekili Saadet, tin Bilgiç bu hususu bir AKİS muhabirine :

"— Hükümet bize gazete haberleri veriyor. Bir şey bilmiyoruz ki yani bir dış politika tavsiye edelim" di. yerek açıkça itiraf etmiştir.

Hattâ AP ye bu konuda fikir

Başbakan İnönü ve yardımcıları müzakereleri takip ediyorlar

Rahat ve emin

vermek üzere İstanbuldan getirtilen, Ankara Palasta izaz-ikram ile misafir edilen eski büyükelçilerden Settar İlksel bile herhangi bir görüş Heri sürememekte ve bu konu ile ilgili soruları :

"— Hükümetin elindeki doneler bizde mevcut değil. Bu bakımdan bir şey söylemek çok zor" sözleriyle ge. çiştirmektedir.

Bu sebeple genel görüşmeler sırasında AP sözcüleri Millet Meclisi kürsüsünden yapılması gereken şeyleri ifade edemeyince işin kolayını, yapılmış olanları tenkid etmekte bulmuşlar, Hükümetin çekilmesi ya da Milli Koalisyonla ilgili tek bir kelime etmemişlerdir. Zira iktidar kendilerine tevcih edildiği takdirde nasıl bir politika izleneceğine dair AP yöneticilerinde en ufak bir fikir yoktur.

10 derste türkçe okuma..

Bu bakımdan görüşmelerin ilk gününde Bilgiçin yapmış olduğu konuşma hayli yumuşak oldu. Konuş. ma daha önce, Settar İlksel ile birlikte kaleme alınmış ve Pazartesi sabahı toplanan AP Grupuna Cihat Bil gehan tarafından okunarak Grupun

Nihat Erim
İade-i itibar

muvafakati alınmıştı. Ancak bu konuşma Millet Meclisinde Bilgicin ağzından tekrarlandığında AP sıralarından gelen reaksiyon hiç de sabahki gibi olmadı. Bilgiç, okuma dersinden bütünlemeye kalmış bir ilkokul öğrencisi gibi kekeliyor, kelimeleri ağzında geveliyor, mikrofon başında renkten renge giriyordu. Pek çok AP li bu teşkilât aslanının böylesine ezilip büzülmesine akıl erdiremedi ve Bilgiçin beceriksizliği saatlerce Meclis koridorlarında ve gece de Işık Kulüp ve Anadolu Klübü salonlarında tenkid edildi.

Genel Görüşmenin ilk gününde söz alan diğer muhalefet sözcüleri de vasatın üzerine çıkamadılar. CKMP adına konuşan Ahmet Oğuz Hükümetin istifa etmesini, YTP Genel Başkanı Ekrem Alican da Türkiyenin dış politikasına bir şahsiyet ve dinamizm vermesi gerektiğini söyledi. Bölükbaşı "Millî Koalisyon" gibi büyük işlere kalktığından bu defa MP yi Zekâi Dorman temsil etti. Dorman, Hükümeti sert bir şekilde tenkid etmekle beraber hiç değilse bundan sonra neler yapılması gerektiği hakkında birşeyler söyliyebildi.

Nerede kaldı, habercilik?

Türkiye Radyoları için kendilerine bir çeki düzen vermek saati çalmıştır. Kıbrısla ilgili olarak yapılan Meclis görüşmeleri dolayısıyla ortaya çıkan karışıklık ve bunun radyolarda doğurduğu pısırıklık bardağı taşıran damla olmuştur. Bu, Hükümet ve TRT arasında sorumluluğun bir futbol topu gibi karşılıklı atılması ile izah edilme imkânını kaybedecek kadar vahim bir haldir. Türkiye Radyolarının haber durumunu kim ıslah edecekse o makam işe derhal el koymalıdır ve ayıp vaziyet ortadan kaldırılmalıdır. Türk halkı, o kadar önem verdiği Meclis müzakerelerinden, ilk müzakere günü haber bültenlerinde bir tek kelime söylendiğini duymamıştır.

Bu, sadece bir rezalettir.

önce, Meclis Başkanı Fuad Sürmenin naklen yayın konusundaki müdahalesinin bir "dışardan gazel okuma" veya yeniden Başkan seçilmek için bir yatırım" olduğunu belirtmek lazımdır. Kanun bu noktada son derece açıktır: Eğer bir Meclis görüşmesinde Hükümetin sözleri naklen verilirse Muhalefet partilerinin sözleri de naklen verilecektir. O bakandan, sanki bir şey sağlıyormuş gibi Fuad Sirmenin şartlar koşması, güçlükler çıkartması tamamile yersizdir, lüzumsuzdur. Radyo, Başkan müdahale etmeseydi de, kanunen mikrofonunu muhalif partilerin grup sözcülerine açık tutmak mecburiyetindeydi.

Ama o akşam, saat 20'deki Haberler Bülteninde bir tek haber vermemek niyeydi? Radyo Meclisten naklen yayın yapar veya yapmaz. O, hadisenin önemini kendisinin takdirine kalmış bir husustur. Fakat Haberler Bülteninde günün bu en meraklı konusunda dinleyiciyi ay. dınlatmak bir görevdir. TRT bundan kaçınamaz. Meclis Saati de bundan başka bir şeydir. Bir defa Meclis Saati sadece Ankara Radyosu tarafından yayınlanmaktadır, Ankara ise İstanbuldan dinlenememektedir. Bunun yanında o da, esas itibariyle bir haber değildir. "Mecliste ne olmuştur?" Vatandaş bu sualin cevabını radyosunun Haberler Bülteninde bulmalıdır. Bunun partizanlıkla, particilikle bir ilgisi yoktur. Bu, sadece haberciliktir,.

Ama habercilik bakımından Türkiye Radyolarının hak ettikleri not hâlâ sıfırdır, o, bir günün üç bülteninde okunan aynı karşılıklı resmi mesaj yaveleri: o, iki bültende birden verilen aynı haberler; o, haber değil de telgraf üslubuyla kaleme alınmış tadsız metinler; o, aynı mahiyetteki haberlerin mütemadiyen "Ankara-Ankara" diye ayrı ayrı verilmesi,. Bunlar, modern radyo haberciliğinin bizim radyolarımızın kapılarından henüz girmediğinin delilleridir.

Bari daha geç kalmasa] Zira radyolarımız kapılarını biraz daha açmazlarsa modern radyo haberciliği bir defa daha değişecektir, O zaman biz, gene bir çeyrek asır geriden kervanı takibe devam edeceğiz demektir.

raği Genel Görüşmede CHP Grup söz cülüğünü Nihat Erini yaptı. Erim önce meseleleri bütünü ite ele alarak 4 Hazirandan bu yana gelişmelerin ki. sa bir panoramasını çizdikten sonra tenkidleri tek tek cevaplandırdı. Prof. Erim bu arada sık sık Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Güvenlik Konseyi kararları ya da devletlerarası görüşmelerde dikkat edilecek hukuk kaideleri hakkında ders vermek zorunda kaldı. Nihayet AP nin gerçekten hiç istemediği, ama korkarak bek lediği soruyu sordu :

"— Muhalefet ne yapılsın istiyor? Söylesin öğrenelim.."

Koca salonda fek ses çıkmıyordu. Erim devam etti:

"— Kan akıtmak kalaydır, kan akıtmadan netice almak zordur. Hükümet mesuliyeti taşıyan, 30 milyonun kanının mesuliyetini taşıyan insanlar, bunu düşünmeden hareket ederlerse asıl o zaman tarih onların yakasına yapışır.

Günün muhasebesi

Erimin bu son sözleri Pazartesi gecesi AP çevrelerinde Saadettin Bilgiçin kekelemesinden sonra üzeninde en çok konuşulan konuyu teşkil etti. Genel Görüşme ayrıca Türkiye radyolarından da yayınlanmış, Bilgiç ekibine göre AP 30 milyon türkün kanının akıtılmasını isteyen bir parti durumuna düşmüştür. Bu sözlere ertesi günkü görüşmelerde mut laka ve en sert bir şekilde cevap verilmeli, ayrıca sadece Nihat Erimin bu. sözleri değil kendisi de yıpratılmalıydı. Salı sabahı Settar İlkselin bu konuda bir konuşuna hazırlamasına, ama bu defa Bilgiç gibi acemi bir o. kuyucunun değil de fonetiği iyi bir sözcünün konuşmasına karar verildi. Bu iş için Yassıada kahramanı avukat Talat Asal görevlendirildi. Ayrıca görüşmeler sırasında Erimin, Hükümetin Güven Oyuna gideceğine dair en ufak bir imada dahi bulunmamış olması AP li yöneticilerin dikkatini çekmişti. Bu konunun da ertesi gün ele alınması kararlaştırıldı.

Hükümet görüşmenin ertesi güne bırakılmasından sonra İnönünün baş kanlığında toplandı. Bir buçuk saat kadar davam eden bu toplantıda mu halefet sözcülerinin yaptığı konuşmalar gözden geçirildi. Bu konuşmaların nisbeten hafif kalışı ve tenkidlerin beklenildiği kadar sert olmayışı sebebiyle şimdilik Güven Oyuna gidil memesi uygun görüldü. Beklenilecek ve bir Gensoru açıldığı takdirde Güven Oyu meselesi tekrar görüşülecek.

ti, Toplantıdan sonra "Şahane Züğürtler" adlı oyunun galasına yetişen Bakanlar oldukça neşeliydiler.

İnönü ise o gece evine, yemeğe, Satır, Erkin, Erim ve Özel Kalem Müdürü Calp ile birlikte geldi. Grupların konuşmalarına verilecek cevaplar hazırlandı. Pembe Evin ışıklan söndüğünde vakit sabahın dördüydü. İnönünün ilk konuşması da sabahın üçü ne kadar çalışılarak hazırlanmıştı.

Sessiz ve derinden

Salı sabahı AP de kesif bir faaliyet göze çarpıyordu. Bir odada Settar İlksel o gün konuşma yapacak olan milletvekillerine yardım ediyor, bir diğer odada görüşmelerde uygulanacak olan taktik tesbit ediliyordu. Bu arada ışık sık işitilen bir kelime "Gensoru" idi. Ama bu vasıtaya başvurmaya Saadettin Bilgiç pek taraftar değildi.

O sabah kendisiyle konuşan bir AKİS çiye Bilgiç :

"— Gensoru isteme konusu, bugünkü görüşmelere ve Hükümetin söyliyeceklenine bağlıdır. Gereken kara n Grup alır. Hem zaten muhalefet partisi sadece AP değildir, diğer partiler de Gensoru açabilir" diyerek cevap verdi. AKİS muhabirinin,

"— Peki AP iktidara hazır mıdır.?" sorusuna ise pek şatafatlı bir cevap verdi :

"— Şartlar ne olursa olsun AP iktidar kendisine tevcih edildiğinde görevden kaçmıyacaktır."

Ama Bilgicin söylemek istemedi, ği husus AP ile CKMP arasında CKMP tarafından bir Gensoru verilmesi, için bazı temaslar yapılmış olduğudur. Bilgiç bu Gensorunun gündeme alınmıyacağından emin olarak "şartlar ne olursa olsun görevden kaçmıyacağız" diye bol keseden savurmaktan çekinmemiştir.

Fiesta..

Öğleden sonraki görüşmelerde gündeme göre milletvekilleri şahısları adına konuşacaklardı. Ancak daha henüz Halûk Nunbakl konuşmuştu ki AP Grupu adına Talât Asa. lın söz istediği görüldü.

Asal, doğrusu, eline verilen metni büyük bir belâgatle kıraat etti. Konuşma Erimin bir gün önceki konuşmasına paragraflar halinde hazırlanmış bir cevap niteliğindeydi ve ağırlık merkezini AP nin 30 milyon türkün kanının dökülmesini istemediği teşkil ediyordu. Ayrıca CHP söz cüsü Nihat Erimin şahsi da ihmal e. dilmemiş, bir takım kelime oyunlarıyla Erim yıpratılmak istenmişti. Hattâ Erimin bundan aylarca önce bir gazeteye yazmış olduğu Hükümetin o zamanki Kıbrıs politikasını yeren bir makalesi Meclis Kütüphanesinden bulunmuştu.

Salı günü ayrıca MP adına Hüseyin Ataman, CKMP adına da Seyfi Öztürk konuştular. Her ikisi de bir gün önce söylenilenlerin dışında pek bir şey söyliyemediler. Oysa Öztürk daha o sabah telefonla görüştüğü bir gazeteciye konuşmaların yetersiz olduğundan yakınmış ve :

"— Kardeşim Bayrak şiirini, Meh

Ekrem Alican Mecliste

Hem bıyığı var, hem sakalı

met Aktifim Çanakkalesini okusunlar daha iyi Bu ne böyle?" diye yakınmıştı.

Muhalefet sözcülerine CHP adına cevap veren Erim, gerçekten iyi bir sözcü olduğunu tekrar gösterdi ve ileri sürülen tenkidleri tek tek çürüttükten sonra AP Grup sözcüsü Talât Asalı yerinden zıplatan nefis bir final yaptı:

"— Bazı avukatlar, müvekkillerinin gözüne girmek için hiç bir faydası olmadığı halde davayı boş yere uzatırlar .Ama bu müvekkil davası değil millet davasıdır.." Oysa Talât Asal müşterilerinin gözüne girmesini bilen bir avukattır. Ancak bu müşterilerin âkibeti her zaman fazla parlak olmamaktadır!

Ağır fakat emin

Şahısları adına konuşan milletvekilleri zaten mesele yeteri kadar aydınlanmış olduğu için pek ilgi görmüyorlardı. Hoparlörlerden yükselen sesler yarı yarıya boşalmış salonda çınlıyordu ki Hükümet adına Başbakan İsmet İnönünün söz istediği görüldü.

İnönü 9 daktilo sayfası tutan konuşmasını son derece sakin bir şekilde okudu. Meseleyi genel olarak izah ettikten sonra, tenkidleri cevaplandırdı ve bundan sonra takip edilecek olan politikayı izah etti.

Buna göre Hükümet bütün barışçı yolları denemekte devam edecek, ancak gerektiği takdirde savaştan çekinmiyecektir. Kıbrıs meselesinin çözümünde ise kabul edilecek müzakere plâtformu Birinci Acheson Plânı olacaktır.

İnönünün son sözleri :

"— Bugün önemli olan, memleketin karşısında bulunduğu durum ve Hükümetin öngördüğü ihtimaller, takip ettiği politika hakkında Büyük Meclisin etrafı ile vukuf hasıl olarak takdirini kullanmasıdır" oldu.

Bu takdir hakkının nasıl kullanılacağı ise birkaç dakika sonra CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuzun verdiği Gensoru önergesi ile anlaşıldı.

O akşam muhalefet partilerinden YTP Genel Başkanı Ekrem Alican partili arkadaşlarına :

"— Bu durumda Hükümetin değişmesi doğru değildir" derken, AP Genel Başkan Vekili Saadettin Bilgiç de Gensorunun Çarşamba günü yapılacak oylamada gündeme alınacağından pek ümitli görünmüyordu. Saadettin Bilgiç Salı gecesi Genel Merkezde yapılan toplantıdan birkaç dakika önce kendisini ziyaret eden bir AKİS çiye bu fikrini şöyle açıkladı :

"— Milletvekillerimizden bir kısmı Ankarada değil CKMP ve MP ile birlikte olsa olsa ancak 170 - 180 oyumuz var. Oysa YTP - Bağımsızlar ve CHP birlikte oy kullanacaklarına göre, sorunun gündeme alınması bence imkânsızdır."

Oylama Saadettin Bilgici haksız çıkarmadı.

C. H. P.

Ateş böcekleri

Bu haftanın başında Salı akşamı CHP Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Turhan Feyzioğlu Bulvar Palasın salonunda göründü. Yarımda yaveri Emin Paksüt, Tabii Senatör Haydar Tunçkanat ile Selâhattin Özgür ve CHP Grupu içindeki ender adamlarından Nurettin Özdemir vardı. Gelenler. Bulvar Palasın Lobby'sinde uzun uzun sohbet ettiler. Prof.'ün keyfi yoktu ve hadiseli geçen Grup toplantısından sonra ilk defa dışarda görünmekteydi. Lobby'de oturanlardan bir başkası Prof.'ü arkadaşına gösterdi ve şöyle dedi:

"— Kıbrıs işinin Mecliste görüşülmesi AP'de Saadettin Bilgiçin, CHP de bunun başını yedi. Halbuki ikisi def, ne kadar uzun zamandan beri» ne dikkatli ağlar örmekteydiler.. Ama, ağlarına balina çarptı."

Konuşanların "balina" dedikleri İnönüydü. Gerçekten de Kıbrıs işinin Mecliste görüşülmesi, bizatihi Kıbrıs meselesinin dışında, iki büyük partide, CHP'de ve AP'de bir önemli "iç gelişme"ye yol açtı. CHP'de bunun kurbanı Feyzioğlu ile takımı oldu.

Suyun altından üstüne

İkinci Koalisyonun dağılmasından bu yana Turhan Feyzioğlunun CHP içinde ve bir yandan CHP'yi, dağar taraftan "İnönünün yakın adamı" olmak şöhretini kullanarak diğer partilerle münasebetlerde bir oyun oynadığı hiç kimsenin meçhulü değildir. Temelinde "CHP'de Veraset Savaşı" nın yattığı bu oyunda Turhan Feyzioğlunun gayesi CHP'yi kendi başkanlığında bir AP-CHP koalisyonuna götürmek olmuştur. İkinci Koalisyonun dağılmasıyla bugünkü Hükümetin kurulması arasında başgosteren krizin o kadar uzun sürmesi kısmen Feyzioğlunun bu oyunları neticesidir. Zira Feyzioğlu ve takımı bilhassa CKMP içinde kendilerine kanan ve dolayısıyla politikalarını ona göre âyârlayan kimseler bulmuşlardır. İnönünün ne Milli Koalisyon adında bir partiler salatasına, ne de manasız bir AP CHP koalisyonuna asla ve asla evet demeyeceğini bildikleri halde Eeyzioğlu ile arkadaşları öteki partilerden çok kimseye böyle bir ihtimalin mevcudiyeti fikrini, ümidini vermişlerdir,

O tarihte bu oyun suyun altında oynanmış, pek fazla aleni çıkış yapılmamış, şişin de kebabın da yanmamasına gayret gösterilmiştir. Nite-

C.H.P. Genel Başkanı İnönü Grupta

Balonu söndürdü

Em Feyzioğlu takımı kesin bir mağlûbiyete uğradıktan sonra Turhan Feyzioğlunun kendisi Genel Sekreter Yardımcılığını kabul etmiş ve bir kriz geçirmiş olduğu, fakat bunun geçti, ği zehabını yaratmıştır.

Ancak Feyzioğlu ve takımı, "Kuvvetli Hükümet" sloganını kendilerine bayrak edinerek bir yandan bugünkü hükümeti zayıf göstermek, diğer taraftan buna kargı çare olarak da AP - CHP koalisyonunu ileri sürmek gayretine sekte vermemişlerdir.

Şahsi kaygılar

Bu devrede, Kıbrıs işinin patlak vermesiyle bir başka CHP linin, hem de tıpkı Feyzioğlu gibi Prof. olan Nihad Erimin bir "iade-i itibar yarışı"na çıkması ve yarışta gittikçe mesafe alması Feyzioğlu ile takımı, nın kulağına kar suyu kaçırmıştır. Feyzioğlu uzun süre kendisini, iktisatla karışık dış politika meselelerin de "elzem adam" saymıştır. Koalisyon Hükümetleri sırasında Konsorsiyumla ilgili çalışmalarda başarı kazanmış olduğu da bir gerçektir. İnönünün eli altında lisan konuşan, bilgili, meseleleri kavrama gücüne sahip, tecrübeli bu çeşit başka adam olmadığım bildiği için Feyzioğlu bir süre şahsî kaygı duymamıştır. Ama Nihad Erim önce İnönünün yanında bir çekingen yer alınca, sonra Amerikaya Başbakanın refakainde götürülünce, sonra Kıbrıs işinde bir mütehassıs olarak çalışmaya koyulunca, nihayet Cenevrede Hükümeti temsil edince, hele Meclisteki dış politika tartışmasında CHP Grupunun sözcüsü seçilince Feyzioğlu takımında sinirlilik büsbütün artmıştır. Nitekim Meclis görüşmeleri sırasında Feyzioğlu ile takımını, kürsüde Erim meharetli konuşmasını yaparken seyredenler bunu açıkça farketmişlerdir. Takım içinde sinirlerine en az hâkim olan Emin Paksüt CHP'nin bir Grup toplantısında bunu daha da iyi belli etti. Feyzioğlu konuşurken İnönü kulağındaki dinleme cihazını bir müddet için çıkarmış ve konuşmayı kendisine verilen notlardan takip etmeğe başlamıştı. Paksüt heyecanla bağırdı :

"— Paşa ,Paşa notlara güvenme! Seni yanıltabilirler".

Turhan Feyzioğlu yaveri Emin Paksüt ile Meclis kulisinde
Arkadaşını söyle, kim olduğunu söyleyeyim

CHP'nin Genel Başkam yanındakilere samimiyetle sordu:

"— Paksüt ne diyor?"

Meseleyi öğrenince hafifçe gülümsedi, fakat durumunda bir değişiklik olmadı.

Kimler var?

Feyzioğlunun takımı mütecanis man zara gösteren bir ekiptir. Takımın özelliği iç içe halkalardan müteşekkil olmasıdır. Temelde birbirine kenetlenmiş duran ve alaylı bir tarzda "Mukaddes İttifak" diye bilinen iki taş Turhan Feyzioğlu ile Emin Paksüttür. Her halde "fazla tevazu" diye bir kusuru olmadığı bilinen Paksüt ile morali çabuk yıpranan Feyzioğlu temelde birbirlerine mütemadiyen kuvvet iğnesi yapmaktadırlar ve kendilerinin elbette ki bütün ötekilerden akıllı, üstün ve yüksek olduğunu karşılıklı söylemektedirler. Temeldeki bu taşlara bağlı ilk halkalar Coşkun Kırca le İbrahim Öktemdir. Coşkun Kırca da yeryüzünde ilim ve irfan bakımından kendi eline su dökecek kimse olmadığından samimiyetle emindir, sadece Feyzioğlu ile Paksütün bir üst kademede Bulunduğunu şimdilik kabul etmektedir. Bugünkü Hükümet kurulurken Feyzioğlunun İnönüye, Bakan adayı diye Kırcayı tekili etmiş olması cafcafa bayılan genç politikacının kalbini Feyzâoğluya karşı ateşli minnet ve şükran hisleriyle doldurmuştur. -Kırca, bir gazeteye yazı yazdı mı, altına; imza olarak şu ibareyi koyar: "Coşkun Kırca - İstanbul Milletvekili ve CHP TBMM Yönetim Kurulu Üyesi". Bu yazılarında Kırca kendisinden "Bu satırların yazarı devletin NATO servislerinde uzun yıllar emek vermiş.." diye bahse, der ve bunu okuyanlar kendisini en azından meselâ Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri olmuş sanırlar ama "o satırların yazarı" sadece bir hariciye başkâtibi olarak NATO dairesinde memurluk etmiştir-.

Nihad Erimin yükselmesi, Kırcayı ayrı bir yerinden de zedelemiştir. Eski hariciye başkâtibi, kendisini uzun süre CHP Grupunun "tabii dış politika sözcüsü" saymıştır. Hatta Başbakan partilerin temsilcilerini Kıbrıs konusunda aydınlatmak için çağırdığında CHP adına Grup Başkan Vekili Fethi Çelikbaşın davet edilmesini yadırgamış ve pek hırçınlaşmıştır. Durum buyken şimdi Erimin ger. çekten "tabii dış politika sözcüsü" olması genç politikacıyı renkten renge sokmakta ve geceleri uykusuz bırakmaktadır.

Halkanın bir ucuna pek isteksiz yapışmış bir başkası da İlyas Seçkindir. Ekibin meselâ Çiftlikteki Merkez Lokantasında, mesela Bulvar Palasta, mesela Feyzioğlunun evinde yapılan en yüksek kademedeki toplantılarına katılmayan, fakat Feyzioğlunu devamlı olarak destekleyen son halkada ise Bahri Yazır Zeki Baltacıoğlu, Mehmet Sağlam, Fethi. Çelikbaş bulunmaktadır. Liberal iş çevrelerine pek yakın iki CHP'li milletvekili, Nurettin Özdemir ve Ahmet Aydın Bolak da parti içi mücadelelerde zaman zaman Fevzioğlunu desteklemekte dirler ki bunlara henüz peyk adı verilmektedir.

Reform Hükümetinin kuruluşundan bu yana çok sıkı bir çatışmaya girmiş bulunan. Feyzioğlu ve arkadaş-

lan organize, fakat sayıca az bir grup için girdikleri bir partiyi ele geçilmek maksadıyla başvurulabilecek en elverişli metodun füzyon yolu olduğuna inanmaktadırlar. Bunlar sıkı bağlarını hiç bir şekilde bozmamakta, çizdikleri hattın dışına çıkmamağa büyük itina göstermektedirler. Hattâ Parlâmento içinde, Feyzioğlu ekibinin birinci halkasının "Gölge Kabine" olarak organize edildiği söylenmektedir.

İlk darbeler

Reform Hükümetinin pek âlâ başarılı ve iyi bir başlangıçla yola çıkması, ilk iki koalisyona nazaran gayet verimli, mü. tecanis çalışması, memlekette mükemmel tesir yapması Feyzioğlu takımı için ilk darbeyi teşkil etmiştir. "Feyzioğlusuz bir kabine"nin asla muvaffak olamayacağına samimiyetle inanan Feyzioğlu meselâ Başbakan Yardımcısı' olarak Kemal Satırın kendisinden" daha faydalı olduğunu görünce, çekip çevirme görevini daha başarılı yaptığını far. kedince hayâl sukutuna uğramıştır. İşte bir hükümet ki, tıpkı AP'nin yaptığı gibi Feyzioğlu da onu "Azınlık Hükümeti" olarak damgalamıştır. Bu hükümet hem sapasağlamdır, her sözü sözdür, hem de her meseleye cesaretle el atabilmektedir,

Bu sırada yapılan kısmi Senato seçimlerinde bu hükümetle milletin karşısına çıkan CHP'nin uzun yıllardan beri ilk defa olarak yüzde 40'ın üstünde oy toplayıvermesi ve memleketin sağlam kuvvetlerinin Reform Hükümetinin etrafında gittikçe kenetlenmesi Feyzioğlu takımının teşhislerinin yanlışlığını büsbütün ortaya çıkarmıştır. Kıbrıs işinin bir baş belâsı olarak ortaya çıkışından önce Reform Kabinesinin gittikçe itibar ve kuvvet kazanmakta olduğu, gerçek reformlar için kollar sıvandıkça memlekette iyi bir havanın estiği hiç kimsenin meç. hulü değildir. Feyzioğlu ve arkadaşları "Milli Kabine". "Sağlam Hükümet", "Kuvvetli İktidar"' lâflarını ağızlarına ancak Kıbrıs işi gelip çatınca tekrar almaya başlamışlardır.

Takımın derdi

Feyzioğlu takımının derdi, Kıbrıs işinde kendilerine akıl danışılma, mış olmasıdır. Bir Feyzioğlu var, koca Prof. Bir Coşkun Kırca var, alimallan âllâme-i cihan. Bir Paksüt var, dış politikadan eh, pek anlamasa bile müzakerecilerin kralı! Buna rağmen İnönü Feyzioğlu takımını imdadına çağırmamış, onların parlak fi. kirlerini sormamıştır.

Aslına bakılırsa bunda İnönünün bir kusuru vardır, ama bu kusur yüzde ellidir. Nihayet Feyzioğlu, ki Başbakanın nezdi kendisine daima açık. tir, pek âlâ İnönüye gidebilir, görüşlerini söyleyebilir, ondan bütün bil. giyi isteyebilir, her arzuladığı tenkidi yapabilirdi. Başta Feyzioğlunun kendisi herkes bilmektedir ki İnönünün o tarafı kusursuzdur ve İnönünün ne bir kompleksi vardır, ne peşin hüküm. leri. Bilâkis İnönü, kesin kararını çok adam dinledikten sonra veren bir kimsedir.

Fakat Feyzioğlu bunu yapmamış, iki hırçın ortağının buruk havasına kendisini kaptırmışır. "AP - CHP Ko. alisyonu" gibi bir yanlış adımı geri alacak yerde Feyzioğlu bunun peşin, de battıkça batmış, hep o görüşün doğru olduğunu boş yere ispat için çırpınmış, çırpındıkça gerçekten ve gerçekçilikten uzaklaşmıştır.

Su üstüne çıkış

Feyzioğlu takımı ilk çıkışlarını Parti Meclisinde ve Merkez Yönetim Kurulu çalışmalarında yaptı. Fakat oralarda karşılarına aldıkları muhatap Hükümeti vs hücumları daha ziyade "2 Numara"', yani Paksüt yürütüyordu. Paksüt son Parti Meclisi toplantısında söz aldi ve:.

"— Hükümet, Bakanların şahsiyeti bakımından zayıftır. Hükümete ıslahat şarttır. Kıbrıs Meselesinin çıkmaza girdiği bir sırada bir Milli Hükümete ihtiyaç vardır. Hariciyenin teknisyenleri ile temas kurulmadan kapalı kapılar ar. kasında bir dış politika yürütülemez. İsmet Paşaya meseleler yanlış aksettiriliyor. Paşanın gazete okumağa bile vakti yok. Siz Paşaya meseleleri yanlış aksettiriyorsunuz" dedi.

Ayni sözleri Turhan Feyzioğlu, Genel Sekreter Yardımcısı sıfatıyla gittiği Konya CHP İl Kongresinde bir başka biçimde söyledi. Feyzioğlu ora. daki konuşmasında sözlerini işlerin iyiye gitmediği, "milli bir şahlanış" a ihtiyaç olduğu tezine bağladı.

Hükümetin başındaki Başbakan

Feyzioğluna istifa düşer!

Turhan Feyzioğlu, C.H.P. Grupunda yaptığı son çıkıştan sonra, her halde üzerindeki "C.H.P, Genel Sekreter Yardımcılığı" sıfatını bırakacaktır. Açık oyun, şerefli bir politika anlayışı ve siyaset dürüstlüğünün asgari icabı budur. Siyasi partilerde kendi görüşlerini başarıya ulaştırmak üyelerin tabu ve meşru hakkıdır. Ama bir ekibin içinde "Genel Sekreter Yardımcısı" sıfatıyla yer almış bulunan bir kimsenin. Başkanı Genel Başkan, Başbakan Yardımcısı Genel Sekreter olan Parti Hükümeti ile uğraş, mak, onunla mücadele etmek hakkı yoktur. Turhan Feyzioğlu partinin bugünkü idare ekibi içinden çıkar, onun karşısına geçer, isterse kendi ekibini kurar, politikasının şampiyonluğunu yapar, rağbet ve iltifat görürse bu ekibi partinin idareci ekibi haline getirir, C.H.P. yi devralır. Her halde, bir Genel Sekreter Yardımcısının "teşkilâtla münasebet" işlerini muhalif bir kafa ve resmi bir görevle tedvir etmeye kalkışması alışılmamış bir tezattır. Genel Sekreter Yardımcısı partinin görüşünün ne oldu. ğunu teşkilâta muntazaman haber vermekle de mükellef bir makamın sahibidir. Turhan Feyzioğlu teşkilâta ne demektedir? "Kıbrıs işini berbat ettik. Çünkü, benim istediğim gibi bir CHP . AP koalisyonu yapmadılar. Bugün kuvvetsiz bir azınlık hükümeti işbaşındadır. Onun için milli politikamız yoktur. Biz A.P. ile koalisyon kurmadıkça da kuvvetti bir hükümet sayılamayız, otoritemiz olmaz, temsil vasfımız olmaz, gücümüz olmaz" mı? Bu, herkes bilmektedir ki C.H.P. nin değil, C.H.P. içinde sa_ yıları bir elin parmaklarının sayısını geçmeyen bazı ekzantik şahısların görüşüdür.

Bir ciddi partide böyle bir karışıklığa her halde müsaade edilemez ve Prof. Turhan Feyzioğlu bunu herkesten fazla bilecek, herkesten iyi tak. dir edecek bir ilm-i irfanın, olgunluğun, akl-ı selimin ve basiretin sahibi olarak tanınmaktadır.

Durumun gereğini yerine getirmek C.H.P. nin bugünkü Genel Sek. reter Yardımcısı için görevlerin ilkidir. Aksi davranış biraz pişkinlik ola. caktır da...

C.H.P. Grupu Feyzloğlu meselesinin görüşüldüğü toplantısında
Makarios bir değil ki

Yardımcısı Kemal Satırın bu ithamlara verdiği cevap ise pek cılız kaldı:
"— Bizi beğenmiyorsanız daha iyilerini getirirsiniz. Onlar daha iyi yaparlar!"

Feyzioğlu takımı parti içinde bu çıkışı yaparken partinin dışından da kendilerine müttefikler aramaktaydılar. Bundan bir süre önce, güzel bir tesadüf, Restoran Vaşingtonda Feyzioğlu ve Saadettin Bilgiç buluştular. Kısa bir müddet sonra tam bir demokratlık anlayışı içinde iki masa birleştirildi ve iki büyük partinin koalisyonu görüşüldü. Bu tesadüfi birleşmeden sonra AP'li gençler arasında bir fikir saha bulda Nitekim bunu AP'nin genç milletvekillerinden bazıları Re. form Hükümetinin genç Bakanı Ali Alı İhsan Göğüş buna şu cevabı verdi: kuruluş gerekiyordu. İki kuvvetli parti bir araya gelip memleketi gençlerin eline verseler iyi olmaz mıydı? Ali İhsan Göğüş buna şu cevabı verdi:
"— Peki ama, bu Hükümet işte gençler hükümeti, siz genç AP'liler de bizi desteklersiniz, gelirsiniz karşılıklı fikir tartışırız, meseleleri hallederiz. Yeni bir kuruluş için gerekli ne var? Kaldı ki İnönö gene başımızda olmayacak mı?"

Göğüşün aldığı cevap şu oldu :
"— İnönüsüz bir CHP - AP Koalisyonu olamaz mı?"
Göğüşün:
"— Peki kimin başkanlığında?" tarzındaki sorusu ise tebessümle karşılandı.

Diğer taraftan büyük tirajlı bir İstanbul gazetesinde üç gün arka arkaya çıkan ve İnönüye karşı anlaşılmaz bir hınç, kin havası taşıyan, onu ve bugünkü Hükümeti yıpratmak isteyen yakışıksız kelimeleri bol yazılarda kullanılan bazı tâbirler de dudaklarda tebessüm uyandırmadı değil. Meselâ İnönünün, evinde, ipek böceği gibi kendi kendisine koza örmekte olduğu teşbihini büyük tirajlı istanbul gazetesinin Ankara temsilci, sinden önce Turhan Feyzioğlunun kendisi Parti Meclisinin toplantısında kullanmıştı.

Balon ve iğnesi

Feyzioğlu takımı bu hazırlıklardan sonradır ki gecen haftanın sonunda, CHP'nin Grup toplantısında Büyük Taarruzunu yaptı. Ama taarruzun neticesi Feyzioğlunu, kader bakımından Atatürke değil de Trikopise benzer bir duruma sokup bıraktı. Doğrudan doğruya kendisine tecavüz edilen İnönü öyle bir cevap verdi ki Feyzioğlu takımının bunun altından kalkması kolay olmayacaktır. Ama hiç kimse bu takımın bu cevabı hak etmediğini iddia edemez. Üstelik Meclisteki müzakereler sayesinde sadece CHP'liler değil bütün millet AP'nin nasıl bir "kuvvet kaynağı" olduğunu anladığından ve öyle bir ekiple memleket değil, eşek arabası idare edilemeyeceğini en berrak şekilde gördüğünden "Kuvvetli Hükümet = AP — CHP Koalisyonu" bayrağı gırtlağına kadar çamur içinde kaldı.

Grup toplantısında ilk sözü takımın orta topu Coşkun Kırca aldı ve teknik bir açıklama ile Hükümeti tenkid etti. CHP Grupundaki hava heyecanlıydı. Nitekim sonradan söz alan Paksüt bu heyecanın daha da artmasına sebep oldu. Paksüt bilgiç bir eda ile Hükümetin zayıflığından başladı ve sonra sözü Feyzioğlunun bağlayacağı bir platforma ustalıkla oturttu: Bu Hükümet evvelâ CHP'nin, sonra rejimin prestijini sarsmışla. Feyzioğlu bu hava içinde söz aldı. O gün Feyzioğlu ve arkadaşları aylardır hazırladıkları bir oyunu sahneye koymaktaydılar. Zaten bir gün evvel Kırca, Seçkin, Paksüt üçlüsü öğle yemeğinde Bulvar Palasta buluşmuşlar ve taktiğin ana hatlarını tespit etmişlerdi. Ayni akşam Meclis dönüşü İbrahim Öktemin makam otomobilinde mesele iyiden iyiye pişirilmişti. CHP Genel Sekreter yardımcısı eski Oldsmobil'l ile Meclise, Grup toplantısına gelirken hem hazırdı, ama hem de heyecanlıydı. Nitekim takımının üçüncü sırasında söz alan Feyzioğlu içindekileri kendine has üslûp içinde dökmeğe başladı. Genel Başkan İnönü Grup toplantısını dikkatle izlemekte ve bazen konuşulanları yanındakilerin tuttukları notlardan okumaktaydı. Feyzioğlu dedi ki

"— Bu hükümet zayıftır. Zayıf oldu tu içindir ki Kıbrıs Meselesi bu hale gelmiştir! Teknisyenlerle temas kurulmamış, umumi efkâarla temas kurulmamış, Kıbrıs konusunda âciz davranılmıştır. İktisadî hayat buna muvazi olarak günden güne kötüye gitmiştir. Bunun esaslı sebebi de Hükümetin kuvvetli bir ekseriyete dayanmamış olmasıdır."

Yapılacak şey Prof.'a göre şudur: Bu Hükümet hemen çekilmelidir. Onun yerine kuvvetli bir Hükümet teşkil edilmelidir, Bu hükümet kuvvetli bir partiyle oraklık kurularak teşkil edilirse bütün dertlere deva bulmak mümkündür!

Feyzioğlu açıkça söylemedi ama "kuvvetli parti" nin AP olduğu tabu ortadaydı. Feyzioğlu daha sonra Kabine üyelerinin zayıf ve âciz olduklarını söyleyerek gönüllerde yatan aslanları uyandırdı ve" alkış topladı. Kürsüden inerken Kırcanın yüzünde güller açıyor, Paksüt ise yerinde du. ramıyordu. Bir kaç gün sonra Mecliste de Ahmet Oğuzlar Bölükbaşı tarafından ortaya salınan Sahibinin Sesleri, hatta AP'li Bilgiçler tıpkı böyle konuşacaklardı.

Ama İnönü bu şişmiş balonu ufak bir fiskeyle söndürünce işler değişti.

Elmalar ve **armutlar**

İnönu, tenkit ve akıl vermek ile akıl öğretmeye kalkışmak arasındaki farkı hemen gözlerin önüne ser. di, bundan kırk yıl önce de Mecliste böyle bir takım genç bilginlerin akil sattıklarını, sonra da hiç kaale alınmadıklarından sızlandıklarını söyledi, ama bugünkü durumda bunu yapmanın şakadan öteye bir hafiflik teşkil ettiğini saklamadı. Feyzioğlunun yüzü kıpkırmızıydı. Paksüt sinirli taşkınlıklar yaptı, fakat Diyarbakır milletvekili Hilmi Güldoğan tarafından ikaz edilince yerine oturdu. Kırca boyun damarların, gerip başını havaya kaldırıyordu, İnönü iğneyi alaycı bir dille patlattıktan sonra ciddi konul larda görüşlerini ciddiyetle söyledi.

Feyzioğlu sonra tekrar söz aldı ve "Siz beni haksız bulsanız bile âmme efkârı bana hak veriyor" dedi.

Halbuki asıl hayâl buydu ve bilhassa Meclis görüşmelerinin ortaya çıkardığı gerçek âmme efkârına bunun tam aksi inancı vermişti.

Naylon liderler imalâthanesi

Zayıf ve nahif yapılı adam Yıldız sinemasını dolduran delegeler üzerinde gözlerini gezdirdi, yutkundu, konuşmasına verdiği aranın kâfi derecede tesir yarattığına emin olunca gürledi :

"— Parti kudretli ellere geçmelidir!.."

Olay geçen haftanın son günü tamirde Basmahanede geçmekteydi. Adalet Partisi İstanbul senatörü, orgenerallikten emekli Tekin Arıburundan başkası olmıyan hatip, yukarıdaki cümle ile başlıyan önemli açıklamasını :

"— Adaylığımı koyuyorum!" diyerek tamamladı. Arıburunun adaylığını koyduğu makam Adalet Parti, si Genel Başkanlığıdır. Orgenerallik vasfının mutlaka kudretli ve becerikli bir siyasi lider olmaya yetmediğini güzelce ispat ettikten sonra rahmetli olan Gümüşpalanın terekesine böylece bir orgeneral emeklisi daha talip olmuş bulunmaktadır.

Tekin Arıburunun böyle birden, bire celallenmesi sebepsiz değildir. İzmir kongresinden bir kaç gün önce Ankarada Bulvar Palasta yapılan ve oteldeki diğer müşterilere hay. li eğlenceli olaylar seyretmek imkânı sağlıyan bir toplantı bu ani cesaretin asıl sebebidir. Bu toplantı AP Genel Başkan vekili Saadettin Bilgiç ve takımına muhalif olmaktan başka müşterek vasıfları bulummıyanların güçbirliğini sağlamak için düzenlenmişti.

Çok çeşitli unsurları bir araya getiren toplantı bir süre sonra basın kuşları tarafından haber alındı. Pandomima bundan sonra başladı. AP 'lilerin bir kısmı, toplantıya ait resim çekmeğe teşebbüs eden bir foto muhabirini dövmeğe yeltenirken, daha kurnaz bir kaç tanesi - neden korkuyorlarsa - kendilerini arka pencereden . atarak sıvışmayı tercih ettiler. Tabii bu işler pek gürültüsüz yapılamazdı. Bu sebeple geceyarısı uykularından olan bazı otel müşterileri ister istemez :

"— Yahu bunlara kavga etmek için Meclis yetmiyor mu?" demekten kendilerini alamadılar.

Bu toplantıda güçbirliği edenler, Büyük Kongrede kazanma şansım biraz olsun arttırmak için tek Genel Başkan Adayı ile gitmenin faydalı olacağına ve bu iş için de elde bulunan en vasıflı kimsenin seçilmesini kararlaştırdılar. Aslında gönüllerde yatan arslan Başgildi. Ama profesörün marifetleri yurda dönmesine ma. ni teşkil ediyordu. Bu yüzden şans Arıburuna güldü.

Bulvar Palas toplantısının bir ilginç yanı da, burada birleşenlerin kendilerine "mutediller" adını takmalarıdır. Bu mutedil grup, sinesinde Reşat Özardayı, İhsan Ataövü, Gökhan Evliyaoğlunu, Fethi Tevetoğlunu, Şa di Pehlivanoğlunu ve Hüsnü Dikeçligili barındırmaktadır!.

Tekin Arıburun
Floşu bulamadı

Kulağa Küpe

Tuzak!

Şu AP Kayserininin meşhur profesörüne bir oyun etti ki, demeyin gitsin. Şimdi herkes, Mecliste çapını belli eden bu "Büyük Partî'ye bakıyor, bakıyor da "Feyzioğlunun, Hükümet kuvvetlensin diye CHP'ye ortak olarak teklif ettiği parti bu ha?" diyerek burnunu kur vırıveriyor.

Mübarek de, hani burun kıvırmayacak gibi değil ki.

Al berikini, **vur** ötekine

Zayıf-nahif Arıburunun İzmir kongresinde gürlemesinden 24 saat sonra Meclis kürsüsünde kanlı canlı, iri yarı bir adam ruhsuz, sönük ve tesirsiz bir sesle kekeliyor, elindeki kağıdı bir türlü okuyamıyordu... Bu zat ise AP Genel Başkan Vekili Saadettin Bilgiçti. Kıbrıs konusunda açılan genel görüşmeyi radyolarının başın. da izleyen milyonlar bu kekelemenin ardından, en karışık diplomasi problemlerini kolayca halk diline in. diren Nihat Erimin gümbür gümbür

konulmasını dinlediler. O günü radyo başında geçinen ve bu derin kalito farkını tesbit edenlerin büyük bir kısmı da AP li vatandaşlardı..

Bu olay, bir kaç günden beri Bilgiçi ve talkımını kara kara düşündür. inektedir. Bilgice muhalif olan AP' lilerin Genel Başkan Vekilinde teşhis edilen bu büyük kusuru Kongreye kadar bir aleyhte propaganda unsuru olarak enine boyuna işleyecek, leri çok kuvvetli bir ihtimaldir.

Son bir kaç gün içinde AP' bünyesinde vuku bulan bu gelişmeler . Arıburunun aday seçilmesi ve Bilgicin kekelemesi _ halen yurt dışında bulunan iki kişinin nabız ve tansiyonunda büyük değişiklikler husule gedar zayıf sayılmaz. Üstelik Bilgiç takımı mensupları bu hususta halen karar verememişlerdir. Nitekim Bilgiçin kekelediği gün kuliste, yabancı memleketlere aşina bir AP'li ile bağımsız arkadaşı arasında şöyle bir konuşma geçmiştir :

"— Bilgice bir estetik müşaviri lâzım!"

"— Yok yahu, değil müşavir, dün yanın en iyi estetik operatörleri bir araya gelseler Bilgiçten bir Genel Başkan çıkaramazlar."

"— Johnson'u unutuyorsun galiba!"

"— Anlamadım."

"— Gazetede okumadın mı? Bizim teksaslı, Amerikanın en iyi giyinen erkeği seçilmiş. Herhalde Johnson bu zaferi kendi zevki ile kazanmamıştır... Bir estetik müşaviri de Bilgici düzeltebilir."

Bilgicin önceden hiç akla gelmeyen acemiliği kendisinin ve takımının bir yara almasına sebebiyet vermiştir. Bundan sonraki etaplarda bu takı--- nasıl bir politikayı ne derecede başarı ile yürütebileceği de bilinmemektedir. Bilgiç ve arkadaşları Meclisin uzun bir tatile girmesi ile başladıkları başarılı kongre mücadelesini karanlık bir labirente getirmişler, dir. Daha kuvvetli şanslar, edinmek için girdikleri bu labirentten umulmadık acı sürprizlere çıkmaları çok zayıf bir ihtimal değildir.

Buna rağmen AP kongrelerinin gidişatı Bilgiç hakimiyetinin devam ettiğini göstermektedir. En son İzmir kongresinde - Arıburunun kükremesine rağmen . Bilgiçi destekleyen Mehmet Karaoğlu grupu seçimi kazanmıştır. İzmir kongresinde seçilen delegelerin, büyük bir çoğunlukla Büyük Kongrede Bilgiç takımını destekleyecekleri anlaşılmaktadır. Daha önceki Manisa ve Aydın kongrelerinde alman sonuçlar da aynı yöndedir. Bu gidişte ani bir değişiklik olmadığı takdirde, daha Büyük Kongre yapılmadan AP içindeki kuvvetli klik Büyük Kongreyi kazanmış olacaktır

A.P. Merkez idare Korulu toplantı halinde
Bir baş için *döğüşenler*

...tirmiştir. Londrada bulunan Bilgiç takımının yedek adayı Süleyman Demirel, kendisinin eli yüzü düzgün ve kekelemeyen bir politikacı olduğunu düşünmeye ve tatlı hayaller kurmaya başlamıştır. İsviçredeki Başgil ise ümit bağladığı kliğin başka bir aday seçmesinden doğan derin elemini müptelası bulunduğu kırımızı şarapla dağıtmak durumundadır.

Ancak, Başgil için büsbütün kapanan kapılar, Süleyman Demirel için sonuna kadar açılmış değildir. Sabırlı, kurnaz ve ustaca taktikleri ile önce teşkilâta, sonra Gruba ve neticede Partiye hakim olmayı beceren Saadettin Bilgiç, arkadaşlarının, ha deyince ayağını kaydırabilecekleri ka

Kim şişmanlıyor?

Bir hafta evvel, Bilgice muhalif olanların Meclisin olağanüstü toplantıya çağrılmasını kendi aleyhlerin, de bir taktik olarak ilân etmelerine rağmen, bu işin AP içindeki kliklerden hangisine bir kaç dirhem et ilâ. ve ettiği ölçülmesi müşkül bir mesele haline gelmiştir Bu satırların kaleme alındığı sırada henüz, güven oyuna ve yeni bir hükümet buhranına kadar gidebilecek gelişmeler belli olmuş değildir. Fakat ilk etapta,

Bilgiçe muhalif olsalar akla ve mantığa uygun olan bu hesabı kabul etmemekte ve şu teze güvenmektedirler:

"AP teşkilatının meydana getirenler fazla entellektüel olamıyan

hissi partililerdir. Kongrede onları tefsir altına alacak parlak nutuklar verilir, heyecanlı bir bava yaratılırsa Bilgiç lehinde verilmiş olan peşin hükümleri değiştirilebilir."

Önümüzdeki günler, 1965 seçiminden sonra kesin olarak iktidara geleceğini iddia eden ana muhalefet partisindeki bu ilginç mücadelenin nasıl bir seyir alacağını, liderlik mücadelesini kimin kazanacağını ve "her topluluk kendine layık lideri bulur! sözünün doğru olup olmadığını gösterecektir.

Kıbrıs

Tarih merakı ve sonrası

Bundan üç hafta önce, AKİS'in 532. sayısında "Garip Müttefikler" başlığını taşıyan bir yazı yayınlanıyordu. Bu yazıda amerikalıların üç rum ahbap çavuşa, Papandreuyla Grivas ve Makariosa hatalı teşhis koydukları belirtiliyordu. Amerikalılara anlatılmak isteniliyordu kî bu üç ahbap çavuşlardan üçü de Enosisin peşindedirler, hiç biri başka gaye taşımamaktadır. ama üçü de Tarihe "Kıbrısı Yunanistana katan adam'' olarak geçmek sevdasındadır. Onun için birinin komünistliği, ötekinin kapitalistliği, berikinin batılılığı hep lâftır ve ancak amerikalıları kandırmak için kullanılan bir dalaveredir.

Makarios bu hafta teşhis bakımından amerikalıların değil de AKİS'in haklı bulunduğunu pek açık bir şekilde bizzat ortaya koydu. Yok Rusyayla kur yaptığı, yok müstakil Kıbrıs peşinde olduğu bildirilen Papaz Atinada çıkan Apoyevmatini gazetesi, ne bir demeç verdi ve aynen şöyle dedi: "Ben Tarihe. Kıbrısı Yunanistana katan adam olarak geçmek istiyorum!"

Bu, Grivasın da, Papandreunun da gönlünde yatan aslandır ve bütün dünya, amerikalıların saflığının yardımıyla, bu üç manyağın tarih merakının ıstırabını çekmektedir. Halbuki bunların üçünün de bilmediği, bu gidişle Tarihe "Yunanistanın başına ikinci defa olarak belâ açan kampanya'' olarak geçecekleridir.

Kaş ile göz arası

Türk kamu oyu bu hafta içinde Büyük Millet Meclisinde yapılan Kıbrıs görüşmeleriyle meşgulken, fırsatı nimet bilen ramlar da Kıbrısta türklere karşı giriştikleri İktisadî ablukayı yeniden sıklaştırıyorlardı. Makariosun çetecileri Magosa ve Larnakaya giden yolları keserek türklere yiyecek götüren kamyonları geri çevirdiler. Lefkoşedeki 30 bin türkün yanısıra bu iki şehirde yaşıyan 15 bini aşkın türkün de açlıkla karşı karşıya kalması şimdiye kadar böyle şeylere pek önem vermeyen Birleşmiş Milletler görevlilerini bile nihayet harekete getirdi. Genel Sekreter U'Thant'ın Adadaki özel temsilcisi Galo Plaza hafta başında Makariosla bir görüşme yaparak ablukanın kaldırılmasını istedi, fakat Makarios bu isteğe hiçbir olumlu karşılık vermedi. Üstelik, Kıbrıs ramlarının İçişleri Bakanı Yorgacis hem Lefkoşede, hem de Magosa ve Larnakada yaşayan türklerin ellerinde yeteri kadar yiyecek stoku olduğunu, fakat bunu muhtemel bir türk müdahalesi sırasında kullanmak istediklerinden şimdi el sürmediklerini söyleyerek bu işin sorumunu da türklere yükleyecek kadar ileri gitti. Anlaşılan, Kıbrıs ramlarını güdenler, Türkiyeden yükselen ihtarları dinleyecek kadar basiret sahibi olmaktan çok uzaktırlar ve sanki, büyük bir gayretle, Türkiyeyi bir askeri müdahaleye zorlamak için çalışmaktadırlar.

Genel Sekreter U'Thant
Kara *kara kazanlar*

İşin acısı, bu basiretsizliği gösterenler yalnız Kıbrıstaki çetebaşları değildir. Bugün Yunanistanın kaderini ellerinde tutanlar da aynı gaflet denizinde yüzmektedirler. Erenköye yapılan rum saldırılarını durdurmak amacıyla yapılan hava harekâtı sırasında korkudan saklanacak delik arayanlar, şimdi, İnönünün geçen Cuma günü Mecliste yaptığı konuşmayı ele alarak, kahramanlık gösterileri yapmak sevdasına düşmüşlerdir. Kat ta Yunan Başbakanı Papandreu şaşkınlığı o kadar ileri, götürmüştür ki Selanik Fuarının açılış töreninde yaptığı bir konuşmada, Türkiyeyi, bir zamanlar hiçbir şekilde aracılığını istemediği NATO'ya şikâyet edecek ve Türkiye karşısında NATO'nun yardımım isteyecek kadar gülünç duruma düşmüştür. Buna karşılık, Papandreunun konuşmasında Adaya çıkarılan onbin yunan askeri konusunda ne bir ses, ne de bir nefes vardır.

İnönünün bütün kartları açıkça masanın üzerine koyan konuşmasından sonra, türk hükümeti Kıbrıs konusunda diplomatik bir taarruza geçmiş bulunmaktadır. Bu taarruzun alanı, şimdilik, Birleşmiş ' Milletler Güvenlik Konseyidir. Şu satırlar okunurken Konsey, Türkiyenin Yunanistan ve Kıbrıs konusundaki şikâyetlerini dinlemek üzere toplanmış olacaktır. Türkiye, bu toplantı sırasında Yunanistanın Türkiyeye karşı giriştiği dostça olmayan hareketleri bir bir ortaya dökecektir. Türkiye tarafından tehdit edildiğini söyleyen Yunanistan, büyük bir askeri hazırlık içindedir. Bu hazırlık, özellikle, Batı Trakyada ve Türkiyeye yakın adalarda çıplak gözle bile görülmektedir. İkinci olarak, Yunanistan, Güvenlik Konseyinin 4 Mart 1964 tarihli kararına aykırı olarak. binlerce askerini Kıbrısa sokmuş bulunmaktadır. Üçüncüsü, yunan hükümeti adayı hak için çalışmalar yapmakta, hükümet üyeleri demeçlerinde bunu gizlemeye lüzum bile görmemektedirler. Dördüncüsü Yunanistan arabulucunun çalışmalarını baltalamakta ve barışçı yolların tıkanması için elinden geleni ardına koymamaktadır. Beşincisi, yunan hükümeti Makariosla görüş ve davranış birliği içinde bulunduğunu bildirmekle andlaşmaların ihlâlinde onunla suç ortağı olduğunu itiraf etmektedir. Oysa Kıbrıs Cumhuriyetini kuran ve çerçevesini çizen bütün milletlerarası andlaşmalar, hâlâ yürürlüktedir. Geçen hafta sonunda Cenevreden Londraya, oradan da Washington'a geçen Dean Acheson, amerikan başkentinde kendini karşılayan gazetecilere andlaşmaların "yürürlükte ve bağlayıcı" olduklarını tekrarlamıştır. Acheson'ın da önemle belirttiği gibi, bu andlaşmalar serbest görüşmeler sonunda serbestçe kararlaştırılmışlar, serbestçe yürürlüğe girmişlerdir, bunları ne Makarios, ne Yunanistan, ne Türkiye ve ne de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tek taraflı olarak değiştirebilir.

Türkiye, Güvenlik Konseyinde Yu-

Savaş Mahalli Kalmazmış!

Yunan Başbakanı Papandreunun İnönü tarafından Mecliste yapılan konuşmaya verdiği cevap Makariosun şantajlarına ne kadar benzemektedir, acaba amerikalı biraderlerimiz farkına varmışlar mıdır? Makariosun tezi şudur: Türkiye hiç bir şey yapamaz, zira gerekirse biz Üçüncü Dünya Harbini çıkarırız! Papaz, uzun süre bütün gücünü bu demagojiden, bu göz korkutmadan almıştır. Şimdi Papandreu, İnönünün bir türk-yunan harbinin ufukta belirdiğini bildiren sözlerine karşı aynı kalkanın arkasına sığınmak istiyor. Yunanistan ne isterse yapacak, fakat Türkiye "savaşın mahalli kalmayacağı" bahanesiyle daima eli, kotu bağlı tutulacak! Türkiye Başbakanının Meclisteki konuşmasından sonra Yunanistan Başbakanının Atinada hemen Amerika ve İngiltere Büyük Elçileriyle görüşmesi bu gayretin bir neticesidir.

Türkiye ile Yunanistan arasındaki bir savaş neden mahalli kalmaz, nuş? Yunanistanın varsa gücü, Papandreunun bütün çalımları doğruysa ramlar bizimle mis gibi dövüşürler. 1919 'da buna teşebbüs etmemişler miydi? Gerçi o yıllarda da hep, Türkiye perişan bir haldeyken bile, Müttetiklere dönüp dönüp "Bizi yalnız bırakamazsınız" diye bağırmışlardır ve İzmirde denize döküldüklerinde de kabahati "yalnız bırakılmaları" nda bulmuşlardır ama nihayet pek âlâ buna. başta cüret etmişlerdir.

Türkiyeye karşı Yunanistanı kim, niçin koruyacaktır? Sovyet Rusya mı? Gerçi Sovyetler, inanılmaz bir şakacılıkla, bundan dokuz yıl kadar evvel NATO'ya girmek için resmen müracaat etmişlerdir ama o sırada camiaya kabul edilmediklerinden sevgili Yunanistana karşı bir mükellefiyet altına girmemişlerdir. Yoksa Atinanın hâmisi Amerika mı olacaktır? Yani Amerika, Yunanistanla harbetti diye Türkiyeye tecavüzde bulu. nacaktır, bunun üzerine Rusya Amerikaya "Vay, sen benim güney komşuma ne karışıyorsun?" diye Washington'a harp ilân edecektir ve üçüncü Dünya Savaşı çıkacaktır. Yoksa. Makariosun öteki müttefikleri. Mısır ile dehşetli Suriye mi Nizip seferini tekrarlayacaklardır? Yunanistanın Türkiyeyi mecbur edeceği bir türk-yunan harbinin mahalli kalmaması için hiç; bir sebep yoktur.

Papandreu bir meseleyi iyi bilmelidir: Savaş, onun arzuladığı noktada cereyan edecek değildir. Papandreu bir çatışma olursa, onun aman Kıbrısta kalmasının taraftarıdır. Nitekim türk jetleri Adayı bombalarlarken Yunanistan Başbakanının HU tepkisi. Atinadaki elçimiz Nedim Veysel tikin ile İnönüye şu şifahi mesajı göndermek olmuştur: Türkiye emin olsun ki eğer Yunanistan bir sembolik müdahalede bulunmak mecburiyetinde kalırsa bu sadece Kıbrısta olacaktır, başka bir yere sıçratılmayacaktır.

Halbuki sıçrattlacaktır. Türk-yunan harbi, olursa, Papandreunun değil, bizim seçtiğimiz yerde olacaktır ve ihtiyar demagog Kıbrıs değil kendi memleketini ateşe atacaktır Ateşten kestane yemek isteyen, onu oradan elleriyle almak mecburiyetindedir.

nanistandan şikâyetlerini böylece sıraladıktan sonra Kıbrıs durumu üzerinde de dikkatle duracaktır. Şu sırada Adada en çok dikkati çeken konu, rumların türklere uyguladığı iktisadi ablukadır.

Türkiye Adadaki dununun barışçı yollardan düzeltilmesi için şimdiye kadar ilgili dostlarına ve Yunanistana çeşitli müracaatlar yapmış. Adadaki Birleşmiş Milletler görevlilerinin çeşitli defalar dikkatini çekmiştir. Fakat bu müracaat ve dikkat çekmelerin hiçbiri olumlu sonuca ulaşmış değildir. Üstelik Adadaki Birleşmiş Milletler görevlileri, pek açık haksızlıklar dışında suçu türklere yüklemekte, sanki Makariosla ağız birliği yapmaktadırlar. Bunun için. Türkiye, şimdi Adaya tarafsız bir gözlemci heyeti rol yollanmasını istemektedir.

Kendinden menkûl keramet

Makariosun foyasını ortaya koyacak olaylardan bir başkası ki, Sovyetler Birliğinin Kıbrıs rumlarına yapacağı yardımlardır. Bilindiği gibi, Makarios uzun bir süredir Sovyetler Birliğinden yardım istemek şantajını kullanmakta ve bu şantaj, Sovyetlerin adından bile korkan Batılılar üzerinde büyük etkiler yapmaktadır. O kadar ki, geçen aylar içinde, Kıbrısın bir Sovyet üssü haline gelmesinden korkan Amerika Birleşik Devletleri Adayı Yunanistana bırakacak ve Türkiyeye de bu yolda öğütler verecek kadar ileri gitmiştir. Bu haftanın başında Lefkoşeden bildirildiğine göre, Kıbrıs rumlarından kurulu bir heyet nihayet bu hafta içinde Moskovaya hareket edecek ve orada Sovyet idarecileriyle Rusyanın Kıbrıs rumlarına yapacağı yardımı görüşecektir. Ancak, bu heyetin başında şimdiye kadar söylenildiği gibi Dışişleri Bakanı Kipriyanu değil, Ticaret ve Endüstri Bakanı Andreas Arauzoe vardır.

Bundan çıkan açık anlam şudur: Kıbrıs rumlarının Moskovada yaparcağı görüşmeler de, tıpkı Makariosun Kahire görüşmeleri gibi, dağın fare doğurmasıyla sonuçlanacaktır. Makarios, kendi isteği üzerine ve büyük limitlerle gittiği Kahireden Adaya eli boş dönmekten kurtulamamıştır. Oysa romlar. Nasırın kendilerine silâh ve gönüllü, Yunanistana da hava üsleri vereceğini sanıyorlardır. Mısır liderinden elde ettikleri, birkaç modası geçmiş savaş aracı vaadinden öteye gidememiştir. Hattâ Nasır Türkiyeyi suçlamayı bile Kabule yanaşmamıştır. Şimdi Moskovada da bundan farklı bir olay geçmeyecektir Dünya politikası bakımından NATO'ya karsı cephe almak ve tarafsızları ürkütecek her davranıştan kaçınmak durumunda olan Sovyetler Birliği, belki türk bombardımanını emperyalist kışkırtmalara bağlayacak, bunun karşısında Makariosa silâh vaadinde bulunacak, takat ondan öteye gitmeyecektir Çünkü Moskovadaki idareciler bir papakü ağına düşüp büyük bir dünya ihtilâfına sürüklenecek kadar akılsız değildirler. Üstelik, Sovyetler Birliği de en az Türkiye kadar Enosise karşıdır. Bütün ağırlığını Makariosun arkasına koyarak Adayı Yunanistana hediye etmek, böylece NATO'nun Akdenizin göbeğine kadar inmesini sağlamak elbette ki Moskovanın işine gelmez. Buna karşılık, eğer federal bir düzenin savunuculuğunu yaparsa, o zaman şimdi Batı bağlılığı üzerinde kafa yormaya başlamış Türkiyeyi kazanır, güneydeki komşusuyla bağlarını düzeltir.

Eğer Moskova biraz aıoin davranırsa Türk-Sovyet münasebetlerinin düzeldiğini göreceği günler herhalde pek uzakta değildir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Orta Doğu

Kapanmayan çatlaklar

Bu haftanın başında Iskenderiyede, eski Kral Farukun Montazahtaki yazlık sarayında arap ülkelerinin dev let başkanları bir kere daha bir araya geldiler. Dışarıya açıkladıklarına göre, gündemlerinde, İsrailin Ürdün nehri sularını kullanmasına engel olmak için alınacak tedbirler, gene İsrail karşısında yapılacak askerî hazılık, İngiltereyi Güney Arabistandan çıkarmak içte ortak bir politika çizilmesi ve araplar arasında daha sı ki ticari bağıntılar kurulması gibi meseleler vardı. Fakat arap devlet başkanları kendi aralarında o kadar bölünmüşlerdi ki, bu bölünmeleri giderip bütün arapları ilgilendiren ortak meselerere el atmak için güç zaman buldular, buldukları zamanı da görünüşü kurtaran bazı kararlar almak için harcadılar. Toplantı dağıldığı zaman, bu kubbede hoş bir sedadan başka birşey kalmadı.

Toplantıda, dışarıya sızdırılmamak istenmeme beraber, arap devlet başkanlarını en çok uğraştıran konu. Yemenin durumu oldu. Bilindigi gibi. Yemeni uzun yıllar koyu bir despotlukla yöneten İmam Ahmed, 1 9 6 2 Eylülünde öldükten sonra onun yerine oğlu İmam Muhammed al-Badr geçmişti. Al-Badrın saltanatı uzun sürmedi, kısa bir sure sonra ordu ayaklanarak yeni imamı Yemenden kovdu ve Sallatın başkanlığında bir cum huriyet idaresi kurdu. Başkan Nasır bu olayı kendi nüfuzunu Arap yarımadasının güneyine uzatmak için kaçınılmaz bir fırsat bilip. Yemene sız mak isteyince, karşısına iki devlet dikildi. Bunların oirincisi. Nasırın, Yemene yerleşirse Adendeki egemenliğinin tehlikeye düşeceğini anlayan İngiltere; ikincisi de Arap yarımadasında Mısır nüfuzu istemeyen Suudi Arabistandır. Suudi Arabistan, Nası ra yaklaştığını gördükçe Sallal rejimine karşı açıktan açığa cephe aldı, topraklarına sığınan İmam al-Badra para ve silâh yardımı yapıp, onun yeniden Yemene yerleşmesini sağlamaya

çalıştı. Suudi Arabistanın Sallal idaresine karşı aldığı durum Nasırı o kadar Kızdırdı ki, 1 9 6 3 Temmuzu geldiği zaman. Cumhuriyetçilere yardım için Yemende bulunan mısır kuvvetleriyle Suudî Arabistan arasında bir savaşın çıkması, an meselesi olarak görülüyordu. Bunun üzerine durumu Güvenlik Konseyi müdahale etti ve Suudi Arabistan - Yemen sınırına bir gözlemci grupu göndererek çatışmanın önlenmesini sağlamağa çalıştı.

Nasırı rahatsız eden üsler

Yemene gönderilen Birleşmiş Milletler gözlemciler grupu, bugüne tadar geçen 14 ay içinde bu ülkede barışın korunması bakımından büyük bir fayda sağlayamadı. Suudi Arabistanla Mısır arasında açık bir savaş çık mamakla beraber, bir yanda Suudi Arabistanın desteklediği İmamcılar, diğer yandan Mısırın desteklediği Cumhuriyetçiler gene çarpışmaya devam ettiler. Her iki taraftan da onbinlerce insan öldü. Yemendeki göz temcilerin bir işe yaramadığım göre: Birleşmiş Milletler Genel Sekreter U''Thant, geçen hafta, hiç değilse b e ş kilâtın prestiji daha fazla kırılması diye bunları geri çekmek kararır vermek zorunda kaldı. U' Thant, bu kararına ne Riyad, ne de Kahir itiraz etti. Çünkü böylece, mısır ku vetlerini -Birleşmiş Milletlere verdiği söze rağmen- Yemende rahatça bulundurabilecek, Suudi Arabistan d Yemene insan ve silâh sokmağa ra hatça devam edebilecektir.

Birleşmiş Milletler gözlemcilerini Yemenden çekilmesi üzerine, bura-

daki durumun şimdi eskisinden daha fasla karışacağını söylemek için falcı olmak gerekmez. Nitekim, Suudi Arabistanla Mısır arasındaki çekişme, arap devlet başkanları toplantısının ilk gününde Prens Faysalla Başkan Nasır arasında sert tartışmalara yol açmıştır. Suudî Arabistanın geçen hafta İmam al-Badr taraftarlarını Yemen üzerine yürümesi, anlaşılan, Nasırı çok kızdırmış bulunuyor. Fakat mısırlı lider, Suudi Arabistana karşı girişeceği bir misillemenin Amerikayı harekete geçirmesinden endişelenmektedir. Bilindiği gibi, Suudi Arabistanda amerikan hava üsleri vardır ve bu üsler Nasırı fena halde rahatsız etmektedir.

İsraile karşı araplar

Arap devlet başkanlarının bir çözüm yolu bulamadıkları, aksine, gün geçtikçe derinleşen ikinci bir anlaşmazlık da, Suriyedeki Baas rejimiyle Mısır ve Irak arasındaki geçimsizliktir. Baasçıları devirmek için hiçbir fırsatı . kaçırmayacakları bilinen Nasır ve Arif, bu toplantıda da baasçılara yüklenmeyi unutmamışlardır. Mısırın bu tutumunun da Suudi Arabistam kuşkulandırdığına şüphe yoktur. Çünkü Şamdaki Baas idaresi yıkıldıktan sonra sıranın Riyaddaki Suud ailesine gelmiyeceğini kimse söyleyemez.

Aralarında bu kadar bölünmeler bulunan arap devletlerinin elbette ki diğer meselelerde bir araya gelip ortak kararlar almaları beklenemezdi. Bu gerçek, arap devletleri ortak kumandanlığı tarafından hazırlanan bir raporla açıkça oraya çıkmış bulunmaktadır. Büyük bir gizlilik içinde hazırlanmasına rağmen basma sızan bu raporda, nüfuslarının toplamı 90 milyona yaklaşan 13 arap devletinin 2,5 milyonluk İsraille başa çıkacak askerî gücü olmadığından acı acı şikâyet edilmekte ve bugün araplarla İsrail arasında bir savaş çıkarsa, bunu kazanmanın hiç de kolay olmıyacağı belirtilmektedir. Rapora göre, İsrail bir savaş halinde 48 saat içinde 250 bin kişiyi seferber edebilmekte, buna karşılık araplar bu sayıya bile ulaşamamaktadırlar. Üstelik, Mısır ve Ürdünden başka arap devletinin orduları günün şartlarına da uygun değildirler.

Mısır, bir tek kendi ordusunu İsraille başa çıkacak yeterlikte gördüğü için, diğer bazı arap devletlerinden, bu arada Ürdün ve Lübnandan askeri üsler İstemektedir. Bunun arkasından ne geleceğini pek iyi bilen Ürdün ve lübnanlılar, Nasırın isteğine yanaşmak taraflısı değillerdir. Üstelik Ürdün, bütün baskılara rağmen, ordusunu batı silâhlarıyla donatmaktan vazgeçmemiştir. Oysa Nasır, bütün arap ordularının standart silâhlarla donatılması için, Ürdünün de Sovyet tipi silâhlar kullanmasını istemektedir.

SOSYAL HAYAT

Moda

Yenilikler

Yenilik, her cağda, kadın-erkek bütün insanları çeker. Moda dediği. mız şey, çoğu zaman anlaşıldığı sekilde, sadece kadınların giyimi konusunda değil, bütün konularda belki dünyanın en büyük kuvvetlerinden birini teşkil etmektedir. Bir büyük şehirde' moda olan birşeyin dünyanın herhangi bir yerinde bir küçük kasa-. baya nekadar çabuk ulaştığını düşünmek, "moda"mn kudretini ölçmeye yeter. Modayı terziler, ticaret erbabı, sanatçılar, şöhret düşkünü kimseler muhtelif sebeplerle ortaya atıverirler. Bazıları derhal tutulur, bazıları ise hiç rağbet görmez.

Bu mevsim kadınlar arasında "kanatlı saç" moda olmuştur. İngiltere, den Fransaya, oradan New-York'a geçen bu moda, şık kadınlar arasında bomba gibi patlamıştır. Ama acaba sokaktaki kadın bu modaya rağbet edecek midir? Beatles'lerden ilham a lan "kanatlı saç"lar kısacık kesilmiş. tir; mizanpli hiç belli olmamakta saçlar dümdüz durmakta ve yüzün çevresinde ve üstünde kanat gibi hareket etmektedir.

Makyajda "esrarengiz kadın'' tipi Kaybolmuş, iç açıcı renkler, yaldızlı pembeler moda haline gelmiştir. EL ğer kadınlar, yukardan gelen bu modaya uyarlarsa, bu yıl gözlerini kömürlük penceresi gibi boyamıyacak. lardır. Makyajda prensip, sıhhatli görünüş, yumuşaklık ve sıcaklıktır. Sıcak görünmek için de sıcak olmak, yâni kışın üşümemek lazımmış! Bunun için ince yünden örülmüş çok şık kombinezonlar, onlara eş ince dantel çoraplarıyla bu mevsim çok modadır. Ama dantel çoraplar yalnız soğuğa karşı giyilmiyecektir. Çok ince siyah yün dantel naylon çoraplar en şık kıyafetlerle, ısıtıcılığı yüzlünden değil, şıklığı yüzünden kullanılacaklar.

Evler ve etekler

Bu mevsim şık evlerde, duvarlardaki resimlerin yerini büyük sera. mik tablolar alacaktır. Ama resimler sik sık yanyana asıldığı halde, seramikler çırçıplak bir duvara, tek basma asılmaktadır. Dekorasyonda "çıplaklık" devam etmektedir. Eşyalar o kadar çıplak görünüşlüdür ki, insana âdeta rahatsızlık hissi vermektedir. Meselâ sert birkaç yastık, bir. kaç tabure yanyana gelmekte, koltuk, kanape, divan olmaktadır.

Kovboy modası, kıyafetlerden sonra, dekorasyona da sirayet etmiş durumdadır : Deri yastıklar, deri koltuklar pek çoktur.

Şıklık, insanları, yiyip içmekten alakoyamamaktadır. Şık şöminelerin önüne konulan özel âletlerle ateşte patates pişirmek mümkündür.

Birçok kadın tayyörlerinin etekleri bu mevsim pantalon etek şeklindedir. Bunlarla kadınlar da "Beatles" botları giyineceklerdir ama, kadınların batları krokodil derisindendir.

Gençlerinkine gelince...

Gençkız modası bu yıl çok değişiktir Gençler modayı, âdeta eğlenecek icadetmektedirler. Meselâ "patch work" denilen ve küçük küçük pa çalar yanyana dikilerek meydana ge tirilen kumaşlardan yapılmış ceketler ve bluzlardan sonra şimdi de bu parçalardan yapılmış getrler ve eşarplar modadır. Yamalı getrler, az topuklu rugan ayakkabıların üzerine giyilmektedir. Gençler bu mevsim kolyelerini de kendileri, değerlendi: dikleri ucuz malzemelerle yapmaktı dırlar. Daha doğrusu, açıkgözler, bu lan onlar hesabına yapıp, onlara 1 emeklerini bir hayli pahalıya satmaktadırlar. Meselâ denizden bulumuş bir kabuk, bir zincirin ucunda, mânı li bir kolye olmaktadır. Samanda çerden-çöpten, komik küçük hayvan lar yapılmakta, hepsi de bir zinciri şık bir kolye haline gelmektedir. Gençkızlar bu yıl, ayakkabılarını tuhaf ,küçük şekillerle süslemektedi ler. Mendillerden şemsiye yapıma ta, dize kadar Uzayan çorapları kürkten bileziklerle, yeni buluşlar giydirmektedirler.

Bu-mevsimin en büyük özelliği teşkil eden birşey de, yağmur şapkalarıdır. Şık plâstiklerden yapılmış 1 şapkalar, yüze yakışan sekli almak ve geniş kenarları sayesinde kadı şemsiye taşıma külfetinden kurtarmaktadır. Aynı şekilde plâstikten yapılmış, ayakkabıyı muhafaza e d e yağmur getrleri, ayakkabıların topuklarını açıkta bırakmaktadır.

Bir moda,, kadınlar için, orta ç ğın madeni miğferlerini yeniden orta ya çıkarmıştır. Başı ve yüzü her çeş

Kanatlı saç modası

"Beatles"'lerden ilham

Et Meselesi, Ekmek Meselesi

İki hafta önce Ankarada patlak veren et buhranı, bizim, bu gibi çevre problemlerinin halline yarıyacak birtakım mücadele vasıtalarından nasıl yoksun olduğumuzu, bir kere daha, bütün açıklığıyla gözönüne koymuştur.

Bu gibi mahalli problemlerle savaşacak 1 numaralı kuvvet elbette ki belediyelerdir. Ancak, bunların yanında, kadın derneklerine düşen büyük Ur sorumluluk da söz konusudur. Çünkü ticaret erbabının birçok hak ve hürriyetlere sahip olduğu demokrasi rejimlerinde, bütün tedbirin yalnızca yetkili organlar tarafından, zor kullanılarak alınması beklenemez. Bu hu. susta kanunlar bile birbirleriyle çelişme halindedir Belediyelerin bu hal. lerde daha çok halka yol gösterici bir rol oynaması, onu aydınlatması, onu mücadeleye çağırarak yardımını sağlaması beklenir.

Deniliyor ki. celep-kasap anlaşması ve ikili oyunu karşısında halk harekete geçmeli, halk toplumsal bir direnişle kasapları boykot etmeli ve bir süre et yememelidir. Doğrudur. Ancak, bu gibi boykotları halk, dünya, nın hiçbir ülkesinde, kendi başına yürütemez. Onu buna yöneltecek bu hareketinin nedenlerine, elde edeceği sonuca onu inandıracak, ona yol gösterecek teşekküller lazımdır. Teşekküller bu gibi hallerde ışığı bele. diyelerden alırlar. Bir davanın kazanılması için, herşeyden önce, onun haklı olup olmadığı tespit edilmelidir. Bunu yapacak olan kuvvet de. elinde her çeşit murakabe kuvvetini tutan belediyedir.

Ankarada patlak veren et buhranında Kasaplar Derneği yetkilileri ıs. rarla, zarar ettiklerini söylemişlerdir. Ticaret Bakanlığından alınan bil. giye göre ise. Türkiyenin 43 vilâyetinde et narhı yoktur. Bu takdirde acaba, eti serbest bırakmak mı, yoksa halkın boykotuna başvurarak, narh üzerinde ısrar etmek mi daha faydalı olacaktır? Küçük vilayetlerle büyüklerin durumu aynı mıdır? Geçen yıl Pariste, kasaplarla belediye araundaki mücadele aylarca sürmüş fakat belediye narhı kaldırmamakta ısrar etmiş, nihayet halka kendisi et dağıtmaya başlamıştı. Demek ki, ilk bakışta iki şıkkın da lehinde ve aleyhinde konuşulabilir. Yeter ki, yetkili tetkik ve araştırma heyetleri gereken temaslarda bulunsunlar, yetkili betediye organlarının kanaatleri başta radyo olmak üzere, muhtelif yayın vasıtaları ile halka bildirilsin. İşte boykot ancak bundan sonra, eğer lü_ zumlu ise, kadın derneklerinin ve muhtelif teşekküllerin, belediyeyle yardımcı olmaları ile mümkündür.

Et meselesi, ekmek meselesi ve yarın çıkacak daha birçok meseleler ancak tarafsız, hiçbir baskıya boyun eğmeyen, fakat "inceleme" yi meselelerin hallinde hareket noktası olarak kabul eden. bütün kuvvetlerini bu yolda kullanan bir belediye ve ona yardımcı teşekküllerin dâvalara bera. ber sarılmalanyla halledilecektir.

Jale CANDAN

tehlikeden koruyan miğferlerin yalnızca yüz kısımları açıktır.

Dar pantolonların yerini, eskinin sokak pijamaları" almıştır. Fransız terzisi Chanel, bunları gece pijaması olarak turnelerden, parlak kumaşlar. San yapmıştır ve şöyle demektedir:

"— Ben bunları, artan kumaşlardan faydalanmak, biraz eğlenmek için kaptım, halk kapıştı."

Bankalar

Bir yıldönümü

Doğan Kardeş yayınlarıyla bütün annelerin kalbini kazanan Yapı ve Kredi Bankası, kuruluşunun 20. yıldönümünü Hilton Otelinin roof'unda, basın mensupları için düzenlediği bir toplantıda kutladı.

Bir kâr müessesesinin aynı zamanda en iyi bir hizmet müessesesi ola. bileceğini yaptığı kültür hizmetleriyle ispat etmiş olan Yapı ve Kredi Bankası, memleketimizde kara çocuk edebiyatına karşı şiddetli bir savaş açmış ve çocuklara kaliteli kitap, temiz baskı ile faydalı şeyler okuma zevkini aşılamağa çalışmış, bunda gerçekten büyük başarı kazanmıştır. Bugün bütün dünya, çocuktan zehir, leyen, fakat çok kolay satıldığı ve. çok para getirdiği için, ticaret erbabı tarafından mütemadiyen ortaya sürülen kötü yayınlarla mücadele etmektedir. Bunun en iyi şekli, kötünün yanında çocuklara iyi yayınlar verebilmek, onları iyiyi tercih eder hale getirmektir.

20. yıldönümü münasebetiyle Doğan Kardeş bir, "Çocuk romanı arma. ğanı" ve "Halk türkülerini koro için armonize etme armağanı" ile, "Fotoğraf armağanı" düzenlemiştir.

Memleketimizde âdeta bir yerli çocuk romanı buhranı vardır. Doğan Kardeşin düzenlediği ve bir yıl önce gezetelerle ilân ettiği, 25 bin liralık ödülü bulunan bu yansımaya 47 yerli çocuk romanı gelmiştir. Bunların iyileri yabancı dillere çevrilecek ve yakında ilân edilecektir.

Bu yılın yayınları arasında "Fotoğrafla Atatürkün Hayatı" ve "Kendi Kendine Lise" gibi kitaplar göze çarpmaktadır. »"Kendi Kendine Lise'" kitabı, umumi kültürlerini artırmak isteyenlere yardımcı olacaktır

Halk arasında çok sesli müzik alışkanlığını yaymak, ayrıca da halk tür. killerimizin milletlerarası sanat dünyasında radyolar yoluyla tanınmasını sağlamak amacıyla girişilen harekete, tanınmış kompozitörlerimiz katılmışlardır. Bunlardan Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kâzım Akses Bülent Tarcan, Nevit Kodallı, Ferit Tüzün. Sabahattin Kalender, Muammer Sun, Cenan Akın 76 halk türküsünü, çok sesli koro için bestelemişlerdir. Tanınmış kompozitörlerin besteledikleri halk türküleri de. Ankara ve İstanbul opera koroları tarafından halka su Bulacaktır.

Fotoğraf armağanına amatör ve profesyonel fotoğrafçılar katılmışlardır. Böylece Türkiyenin çeşitli medeniyetlere ait eserleri tespit edilmiştir.

Banka ayrıca Sanat Galerisinde yedi sergi açacaktır.

Tüli'den haberler

Hafta içinde Meclisin fevkalâdeden toplanması, gene birçok politika meraklısını Parlâmentonun güzel ve serin Galonlarına topladı. O gün her ta raf hıncahınç dolmuştu. Hattâ sonradan gelen birçok milletvekili ve hariciye 01 hanımını, kordiplomatiğe ayrılmış olan kısma aldılar. Mevsim dolayısıyla, giyinişleri bakımından hanımlar tarafı âdeta göz alıyordu,

O gün Mecliste gözümüze çarpanlar arasında, siyah-beyaz puantiye şömizye elbisesi ve başında beyaz bir bantla, "hariciyenin en zarif ve şık kadını" sıfatını haklı olarak uzun zatnandır taşıyan Nesteren Bayramoğlu, güzelliği ve zerafetiyle meşhur Lale Kura, siyah-beyaz orijinal desenli olmuşlardı: Zarife Koçak - Bayan Koçak, kadın-erkek bütün CHP lileri elbisesi ve koyu renk pardesüsü ile uzaklardan dikkati çeken Nilüfer Berkem ve refakat ettiği arkadaşı Memduha Satır vardı. Bayan Satır siyah bir etek ve bluz giymiş, saçlarını düz olarak bırakmışta. Ortalarda, Halk Partili hanımlar hep birlikte oturcinde en çok geziye çıkıp halkla ta. mas edenidir. Bu yaz bütün Karadeniz bölgesini ve yurdun diğer birçok yerini dolaştı-. Muzaffer Antebelli, Melâhat Akan, Neriman Üner, Firuze Cimilli. İnönünün konuşmasını nefes bile almadan dinliyorlardı. Mülkî er. kâna ait kısım da adamakıllı doluydu. Umumiyetle buraya hanım dinleyici alınmazdı. Galiba bu Meclisçe alınmış bir prensip kararıymış. Fakat o gün, bu kısımda dört hanım göze çarpıyordu!

Tiyatro — Dormen Tiyatro topluluğu bu haftanın başında Ankaraya geldi ve Pazartesi gecesi "Şahane Züğürtler" le perdesini Ankaralı tiyatroseverlere açtı. "Şahane Züğürtler" Başkentin politik bakından en kesif olduğu bir zamana rastlamasına rağmen fazla rağbet gördü, Dormenin Ankaralı seyircilere hoş vakit geçirteceği muhakkak.

Toplantıyı ilgiyle izleyenler arasında Nasır Zeytinoğlu, Ankara Valisi Enver Kuray ve İller Bankası Genel Müdürü Selâhattin Babüroğlu da vardı.

•

Son zamanlarda Ahmet Tahtakılıçı, her yerde yalnız ve hızlı hızlı do. taşırken görüyoruz. Bir huzursuz hali var. Acaba nedir?

•

Turgut Göle ile eşi Sevim Göle, bu yazı, İstanbul Kaynarcada yaptırmakta oldukları evin şantiye binasında geçirdiler. Fakat doğrusu, buna pekâlâ, cici bir yazlık villâ demek de mümkün. Göleler burada, hemen hergün, kalabalık misafir gruplarını da ağırlıyorlar. Yüksek mimar Muhittin Güreli, eşi Semra Güreli ve bütün oğullan, sık sık, Gölelere misafir geliyorlar. Arasıra da, İstanbulda bulunduğu zamanlar, İçişleri Bakanı Orhan Öztrak geliyormuş. Gölelerin evinde henüz telefon olmadığı için, Öztrak geleceğini jandarma telefonu vasıtası ile önceden haber veriyormuş. Tabii, Öztrakın geldiği gün, bütün yol boyunun sulanıp temizlendi. ğini söylemeğe hacet yok!

Dormen Tiyatrosu, Büyük sinemada, "Şahane Züğürtler - Tovaritch" isimli eserle temsillerine başladı. Tamamen dolu olan salonda soğuk hava tertibatı işletilmiyordu. Buna rağmen herkes, geceyarısı çok memnun ayrıldı. Birçokları aynı eseri senelerce evvel Charles Boyer - Claudette Colbert çiftinin çevirdiği filmde görmüşler. Dormen ekipinin aynı derecede muvaffak olduğunu söylüyorlardı.

Ön sıralarda Metin And genç bir hanım arkadaşıyla gelmişti. Haldun Derin ise eşi Fatma Derinle beraberdi. Asaf Çiyiltepe yalnızdı.

•

Haftanın başındaki Pazar günü Bulvar kahveleri, günün erken saatlerinden itibaren doluydu. Tentelerin arkasında da olsa, bilhassa gençlik, buralarda oturmaktan çok memnun kalıyor. Artık havalar serinlemeye başladığı için, ne de olsa, açık hava hoşa gidiyor.

O gün, Kââmuran Evliyaoğlu ile Vedat Tanır uzun müddet, bu kahvelerden birinde başbaşa oturdular, Evliyaoğlu rahatsızlığını atlatmış, fakat adeta süzülmüş. Macide Tanır da herhalde, Üçüncü Tiyatroda oynıyacağı eserin provaları ile çok meşgul bulunuyor olacak ki, Vedat Tanır pazarları bile yalnız kalıyor.

*

ganatsevenler Kulübünün sevimli simalarından Demirhan Genez, yaz bekarlığına sonbaharın ilk günlerinde bağladı. Zira eşi Muallâ Genez, bir ay istirahat için Parise gitti.

*

Yuvaya dönen Turgut Özakman ile eşi Sevim Özakman, ikiz oğulları ile çok mesut görünüyorlar

Yaz tatilini Avşa adasında geçiren Devlet Tiyatrosu sanatkârlarından Ümran Uzman. Kerim Afşar, Hilmi Girginkoç ve arkadaşları, sık sık Sanatseverler Kulübünde toplanarak güzel günlerinin hatıralarını yaşatıyorlar. Adada hep birlikte bıraktıkları sakallarını, Kerim Afşar hariç, diğer iki sanatkâr bugünlerde kesmişler.

*

Sanatsevenler Kulübünün bu yılkı organizatörü Devlet Tiyarosunun sevmli ve değerli sanatçısı Nihat Akçanın, vaktini bol bol Kulübe vererek, yenilikler ve hareket getirmesi bekleniyor Akçan şimdilik, akşamları Mikada, Emli Galip Sandalcı ile bâşbaşa sohbetler etnikle meşgul. Bir müddet evvel ayrıldığı eşi Tijen Par da İstanbulda film çevirmeye karar vermiş, bu kış Ankara sahnelerinde görünmiyecek.

Dr. Hayati Sevgen, her yılki Londra seyahatinden yeni dönmüş. Eşe dosta yolculuk hatıralarını anlatıyor.

*

Ankara sosyetesinin tanınmış simalarından Bayan Suat Uras, sevimli kızı Deniz ile beraber Beyruttan geldi. Şimdi de arabası ile yirmi gün kadar Avrupaya uzanacakmış.

Operamızın güleryüzlü sanatkârlarından Vasfiye Çemder, sessiz sedasız, ikinci defa dünyaevine girmiş, Zaten sanatkârlarımızın evlenmeleri sessiz oluyor da, nedense boşanmalarında çok patırtı kopuyor!

Geçen hafta Cumartesi gecesi Balin Oteli salonlarında, Alpaslan Türkeşin kızının düğünü yapıldı. Düğüne gelen çiçeklerin çokluğu, nazarı dikkati çekmiş.

Aynı gece, Tandoğan meydanındaki Astsubay gazinosunda da Gümrük ve Tekel Bakanı Mehmet Yücelerin oğlunun sünnet düğünü yapıldı. Çok kalabalık olan düğünde, Ankaranın pek çok tanınmış siması ve aileleri hazır bulundular.

Şeker Sigortanın Ankara mümessili Lütfi Gökırmak ve eşi Yurdanur Gökırmak, yakında. Kavaklıderede inşaatı yeni biten dairelerine taşınacaklarmış. Yalnız, Bayan Gökırmak tekrar vazifeye, başlıyacağı için, küçük Kirazlarını her gün annesinin evine götürüp getirmenin güçlüğü şimdiden kendilerini endişeye sevkediyormuş.

Bern'deki Basın Ataşemiz Kemal Zeki Gencosman izinli olarak yurda dönmüş. Bir müddet sonra görevine gidecek olan Gencosman, bir-iki aya kadar da kendi arzusu ile Ankaraya dönecekmiş

Bir müddet evvel görevinden alınarak Bakanlık bünyesinde. başka bir göreve atanan PTT Genel Müdürü emekli General Enver Kutaydının eşi Türkân Kutaydın ve çocukları, hâlâ yazlıktan dönmemişler. Her sene umumiyetle Ankaraya çok geç dönen Bayan Kutaydın, bu yıl, çocukların okulu açılmadan gelecekmiş.

Bir müddettir Ankarada bulunan Nevin Menemencioğlu, geçtiğimiz hafta içinde Eomadaki vazifesinin başına döndü. Bu arada kızkardeşi ile de hasretini gideren Menemencioğlunun, bu yurt ziyaretinden çok memnun kaldığı anlaşılıyor.

Petrol

İç açıcı haberler

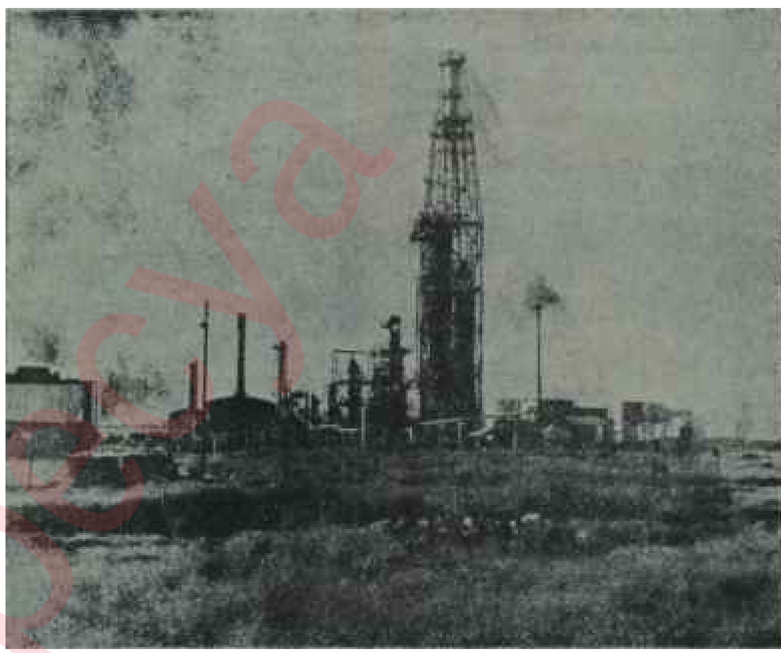
Geçenlerde, Kıbrıs olaylarının yurdun havasına karanlık bulutlar getirdiği günlerde, Güney Doğu bölgemizden sevindirici haberler geldi. Ancak, o sıralarda günlük olaylar öylesine hızlı gelişmekteydi ki, gazete, lerde bu habere gerektiği önem verilemedi.

Haber, Siirt ili dolaylarında petrol araması yapmakta olan bir yabancı şirketin açmakta olduğu bir kuyudan, şimdiye kadar Türkiyede rastlanan en iyi kalitede ve mevcut, işletilmekte olan bütün kuyulardan iki kat fazla petrol üretilmesine yetecek miktarda ham petrolün' fışkırmış olduğunu bildiriyordu. Ancak bu arada hemen eklenen husus, "şimdilik" bu petrolün rafinerilere taşınması için yol ve nakliye imkânlarının ekonomik yönden yeterli olmadığı, bu yüzden de kuyunun mühürlendiği ve ilerde Mersin rafinerisine çekilecek bir "Pipe-line" yardımıyla bu ham petrolün işler duruma sokulacağı idi,

Türkiyede bugün ham petrol üretimi 850-900 bin ton tahmin edil. inektedir. Bu, yurt ihtiyaçlarının an cak dörtte birini karşılamakta olduğundan, yeni bulunan petrol kaynağının önemi bir kere daha meydana çıkmaktadır. Diğer önemli nokta, şimdiye kadar bulunan kuyulardan çıkan ürünlerin daha çok ağır yağlar ve asfalt maddeleri yapılmasına yarayacak çeşitten olmasıdır.

Petrol kuyusundan rafineriye, hattâ rafineriden ihraç limanına veya büyük tüketim merkezlerine kadar petrolü taşıyacak, istenildiği anda ve yeteri miktarda tüketime hazır durumda bulunduracak stok tankları ve pipe-line şebekesi kurulması da birinci derecede önemli bir ekonomik faktördür. Bu sayede gündelik hayatın, birçok alanlarında vazgeçilmez bir unsur haline gelmiş olan petrol ve ürünlerinin herhangi bir engelle" 'karşılaşmaksızın piyasaya arzı imkânı sağlanmış olacaktır. Şimdilik Türkiyede bu çapta bir boru şebekesi sadece NATO amaçlarına va tamamen askeri hizmetlere yaramak üzere inşa edilmiş olup, başlıca jet uçakları iniş alanlarını birbirine bağlayan bir ağ şeklindedir. Bunun dışında, pek kısa bir-iki tesis hariç, şimdilik pipe-line denilebilecek ölçüde boru şebekesi kurulmamıştır. Herhalde bunun sebebi de, Türkiyede ilk defa Mersin ve İstanbul rafinerileri çapında büyük petrol tesislerinin kurulmamış olması ve yurtta petrol üretimine henüz yeni yeni,.elle tutulur şekilde girişilmiş olmasıdır.

CENTO anlaşmasıyla ve ananevi bağlarla bağlı bulunduğumuz komşu İranın petrol alanında yeryüzündeki bellibaşlı ülkelerden birisi olması, üstelik, bu değerli ürününü dışarıya gönderecek liman tesislerinin azlığı veya bu limanların nakliye ekonomisi yönünden dış pazarlara uzak bulunması, memleketimize yeni birtakım imkânlar kazandırmaktadır. Bu da komşumuzun ürettiği ham petrolün borularla İskenderun limanına şevki ve böylece işlek Akdenizin sağlayacağı ekonomik avantajlardan faydalandırılın asıdır.

Bir petrol kuyusu
Kara altın

Milletlerarası şebeke

Petrol ihtiyacı çok olanlarla petrolü bizzat üreten ülkeler arasında, Birleşik Amerika hariç, bir denge bulunmadığı bir gerçektir. Meselâ, petrolü çok tüketen memleketlerde bu madde az; buna mukabil, petrol üretiminin kendi ihtiyaçlarının çok üzerinde bulunduğu ülkelerde ise bu değerli metal ihraç edecek liman bile mevcut değildir. Talihin garip bir cilvesi olan bu durumun en kestirme çözüm şekli, hiç şüphesiz, uluslararası bir pipe-line şebekesinin kurulması ve bunun ekonomik bir yolda işletilmesidir. Ancak bu noktada yine milletler arasındaki münasebetlerin, hissi ve geleneksel âmillerin rolü çok büyüktür. Herşeyden önce gelen unsur ise, yapılan tesislerin ve işletmenin güvenliğidir. Bunun nedeni açıktır. Yapılan boru şebekeleri yüz milyonlarca dolara malolmakta, işletmenin birkaç dakika durdurulması ise yine milyonlarca dolarlık zarara sebebiyet vermektedir.

İşte bu yüzden, uzun süreler pipe-line hatları yeryüzünde gelişememiş, taşıma daha çok tankerlerle, demiryoluyla veya deniz nakliyatıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak milletlerarası münasebetler bakımından elverişli ve güvenlik verici şartların gerçekleşmesiyledir ki büyük ekonomi sağlayan bu çeşit tesisler yapılmasına geçilmiştir. Tarihte ilk pipe-line 1865de Amerikada inşa edilmiştir, bu tesis sadece 8 kilometre uzunluktaydı. 1910 yılında ise dünya yüzünde mevcut bütün boru hatlarının boyu 30 bin kilometreyi buluyordu. 1960 yılında bu, on katına çıkmıştır.

Pipe - line'ın faydaları

Taşıma fiyatları ve yapılan yatırım bakımlarından karşılaştırılırsa beher 100 ton ham petrolün bir millik uzaklığa taşınmasında pipe-line ile 0.60 dolarlık masrafa karşılık, nehir nakliyatında 0.96 dolar, demir veya karayoluyla yapılan taşımalarda ise *3*

ile 4 arasında bir masraf yapılmaktadır. Genellikle pipe-line işletmeciliğinde devamlı kullanmanın büyült ölçüde ekonomik sonuçlara etkisi vardır. Ortalama olarak, taşınan yakıtın miktarının dörtte bire inmesiyle beher ton başına yapılan taşıma giderlerinin birden iki katma çaktığı hesaplanmıştır. Anlaşılacağı üzere, bunun sebebini, kurulan boru şebekesinin ve pompa tesislerinin kır ulustaki bedelinin çok yüksek olması ve bu yüzden de amortismanların fazlaya malolması teşkil etmektedir.

Pipe-line'lerin bugünkü gelişmesi karşısında artık rafinerilerin, eskiden olduğu gibi, mutlaka limanlarda kurulmasına da lüzum kalmamıştır. Tersine, rafineriler yakıtların en çok kullanıldığı büyük merkezlere doğru kaydırılmaya başlanmıştır. Yapılan istatistiklere göre, 1957 ile 1963 yılları arasında Avrupa Ekonomik Konseyi sınırlan içindeki bölgelerde bu kayma yüzde 12.9'dan yüzde 26.5'a çıkmıştır. Yakıtların böylece boru hatlarıyla taşınmasında, tankerlerdeki sallantı ve sık sık ısı değişimleri yüzünden meydana gelen, parafin ayrışması olayının da önüne geçilmiş olunmaktadır. Bu ise, ekonomik faydanın yanısıra, kayda değer bir teknik faydadır. Ancak ham petroldeki bu avantajlı durum, rafineride işlenmiş petrol çeşitleri için hiç de ayni değildir. Bir kere, bu çeşit petrolün müşterisi birden fazladır ve gönderilecek yerleri ise başka başkadır. Sonra, başka başka çeşitteki petrol lininlerini talep eden bu müşterilere istediği anda istediği malı sevketmek de imkânsızdır.

Borudan ağlar

Avrupa kıtasında bugünkü halde işler durumda bulunan pipe-line'ler birkaç bin kilometreyi bulmaktaysa da ,yakın bir gelecekte bunların 2-3 bin kilometrelik yeni bir şebekeyle takviyesi kararlaştırılmış ve inşaatına da mala girişilmiştir. Batı Avrupadaki bu tesislerden başka Doğu blokunda özellikle Sovyetler Birliğinde uzun bir boru şebekesinin kurulmuş "olduğu , da bilinmektedir. Bugün bellibaşlı pipe-line'lerin daha çok büyük limanlarla, kullanma merkezlerindeki büyük rafineriler arasında kurulmakta olduğu bilhassa dikkati çekmektedir. Bunun nedeni ise, petrol üreten ülkelerle tüketiciler arasında gittikçe daha büyük tonilâtolu tanker şileplerin işletilmekte olması ve bunların, yüklendiği limandan boşaltılacağı limana kadar hiç duraklamadan ve arada herhangi bir yükleme. boşaltma yapılmadan hareket etmesinin en uygun çözümü vermesidir.

Diğer taraftan, Avrupanın batısı için en elverişli yükleme ve boşaltma limanı olarak Marsilya ve Cenova limanlan görüldüğünden, petrol gemileri trafiğinin bu limanlar üzerine teksifi tabiidir. Ayrıca, Kuzey Afrika, da çıkan petrolün ve özellikle tabii gazların Akdenizin tabanına döşenecek özel hatlarla bu iki limana ve oradan da tüketim merkezlerine taşınması, üzerinde durulan bir problemdir. Hiç şüphe yoktur ki bu, birçok teknik zorluklan bulunan bir projedir. En başta, Akdenizin bu iki menzil arasında kalan bölümünde bazen 3 bin metreye varan derinlikte çukurlar bulunması, inşaatın ne gibi problemlerle karşılaşacağını göstermektedir.

Petrol işçileri çalışıyor

Her biri ağırlığınca altın eder

Elektronik beyinden faydalanma

Bir pipe-line'ın hesaplanmasında güzergâh meselelerinin yanında beslenecek bölgenin petrol ihtiyaçlarının miktarı da büyük önem taşımaktadır. Bunun tahmini için modern metodlar kullanılmakta, önce bu bölgenin bir modeli yapılarak "Analog beyin" üzerinde hattın karakteristikleri tayin ediknektedir. Bu hesap sonucunda, hat üzerinde kurulması gereken basıncı yükseltici pompa istasyonlarının, basmç düşürücü merkezlerin ortalama ve en yüksek basıncın, pompa büyüklüklerinin, boru çaplarının, ısı değişmelerinin, özetle, inşaatın esasına yarayan her türlü değerlerin bulunması gerekmektedir.

Elektronik beyinlerin bu alanda gördüğü işleri ve büyük hizmetleri asla küçümsememek gerekir. Bu beyinler, bu gibi pipe-line'lerde olabilecek her türlü olayları, bütün ayrıntılarıyla vermektedirler. Ayrıca, pipe-linein işletilmesi sırasında da bu gibi elektronik cihazların yardımından geniş ölçüde faydalanıllmaktadır. Hattın muhtelif noktalarındaki akış hızı, basine, hat üzerinden ayni zamanda taşınmakta olan muhtelif kalitede veçeşitteki petrolün birbirinden ayrılması, bunların istenen miktarlarda ne fazla, ne eksik- taşınması, bu amaçla gerekli musluklara kumanda edilerek istenilen yakıtın istenilen tanka depo edilmesi gibi işlemler hep bu sayede arızasızca ve ânında yerine getirilmektedir.

Bu amaçla pipe-line boyunca yayılan bir işaret sistemi kullanılmakta, basınç akış hızı, akan yakıtın yo. ğunluğu, ısı derecesi ve muhtelif noktalardaki vanaların açık veya kapalı oluşu gibi bilgiler hep bir merkezdeki tablo üzerinde görülmektedir. İstenilen kumandalar da buradan yapılmaktadır.

Türk Sanat Hayatında Plânlı Devreye Doğru

Hikmet ŞİMŞEK

Sanat hayatımızda bir dönüm ve yeni bir hareket noktası olma niteliğini gösteren Müzik ve Sahne Sanat. lan Danışma Kurulu toplantısında ortaya çıkan fikirler ve alınan kararlar şu üç ana konu etrafında özetlenebilir:

1 — Mevcut sanat kurumlarımızın daha iyi işler ve daha yararlı duruma getirilmeleri;

Z — Halkımızın sanat eğitimi ve ihtiyacını yeteri ölçüde sağlamak için yeni sanat kurumları kurulması;

3 — Türk sanatının değerlendirilmesi.

Bu işlerden birçoğu yeni para kaynaklarına ve yeni yasalara ihtiyaç göstermekte olup, gerçekleşebilmeleri bugünkü şartlara göre uzun süreye bağlıdır. Gerçekçi olmalıyız; yurdumuzun ekonomik durumu şu anda yeni malt külfetler yüklenmeğe müsait değildir. Para bulun. sa dahi, gerekli yasaların çıkarılabilmesi, parlâmento işlemleri yüzünden yıllar sürebilir. Halbuki, her alanda olduğu gibi bu alanda da kaybedilecek zamanımız yoktur. Bir taraftan yeni yasaların çıkmasına uğraşırken, öte yandan eldeki imkanlarla yapılabilecek işlere hemen başlamak ve kaynaklarımızı en iyi şekilde değerlendir, mek gerekmektedir. Kurul toplantılarında, bazı yönleri bilinen ve zaman zaman tartışılan şu gerçek bütün açık. lığıyla, besin olarak çıktı ortaya: Mevcut sanat kurumlarımız yeteri kadar yararlı ve verimli olamamaktadırlar. Bunun nedenleri şunlardır:

1 — Bugünkü statüleri, yeni davranışlar için yeterli değildir. Bunun için de her kurum, yasasının değiştiril. mesini istemektedir. Bir yere kadar doğru olan bu husus, şimdiye kadarki eksiklik ve hareketsizlikler için tam bir mazeret olamaz Bu kurumlar, baştan beri, hedefleri iyi tâyin edilmiş, çalışmaları sistemleştirilmiş ve plânlanmış olarak, tam bir işbirliği ile faaliyet gösterselerdi bugün çok daha olumlu sonuçlar alınmış olurdu.

2 — Hedefsizlik: Genellikle sanat kurumlarımızın şimdiye kadar belirli bir hedefi olmamıştır. Çalışmalar çok zaman tesadüflere ve kişilerin o andaki davranışlarına bağlı kalmış, sonuçlar olumlu olsa dahi, bu yüzden gereği kadar değerlendirilememiştir. Şu gerçeği çok zaman unuttuk: Türkiyede sanat kurumları öncelikle "kamu kurumları"dır. Zira devlet himayesinde ve millet parası ile yaşamaktadırlar. Milletin parası ile kurulup yaşayan sanat kurumları, Türkiye gibi sanat eğitimi genellikle çok az olan bir ülkede, yalnız "salt sanat" yapmak, la ödevlerini yerine getirmiş, olamazlar. Sanat sorunlarını çözmüş bir ülkede, sanat kurumlarının amacı yalnızca "iyi icralar" çıkarmak olabilir. Bu amaç bizim için ancak bir "iyi vasıta"dır. Hedef bu "vasıta" ile en geniş bir kitleyi en iyi bir şekilde etkilemek olmalıdır.

3 — Sistemsizlik: Sanat kurumlarımızın çoğunda çalışmalar belirli prensiplere ve ananelere dayanmadığı ve sorumluluk yerleri iyi belirtilmediği için bazan en basit bir meselenin çözümü bile inanılmayacak zaman ve emek kaybına sebebiyet vermekte, lüzumsuz gerginlikler çalışmaları aksatmakta ve Ahengi bozmaktadır. Bu sebepten, sonuçlar çok defa insanı ürkütecek kadar pahalıya mal olmaktadır.

4 _ İşbirliği noksanı: Türkiyenin bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi- baş problemlerinden biri gerekli insan yetersizliği, sanat alanında kendini daha çok hissettirir. En geniş bir şekilde hesaplasak dahi, bugün yurdumuzda 30 bin kişiye 1 evet 30 bin kişiye bir teksanatçı düşmektedir. Bunların büyük bir kısmı, iki şehrin birkaç resmi kurumunda toplanmıştır. Kurumlarımız ve bütün sanatçılarımız, çalışmalarından tam sonuç alabilmek için birbirlerinin daimi yardımlarına muhtaç bulunmaktadırlar.

5 — Denetleme olmaması: Sanat kurumlarımız, sanat bakımından hiç bir denetlemeye tâbi olmamaktadır. Sana kuramlarının kendi çalışmalarında sanat bakımından özgürlüğü ,bu kurumların varoluşlarının ayrılmaz parçasıdır. Bu özgürlük, sanatın "icra" hudutları içinde kalır, sorumsuzluk hudutlarına kadar uzanan bir özgürlüğü kapsamaz. Şimdiye kadar sanat kurumlarımız her türlü denetlemeden uzak olarak istediklerini yapagelmişlerdir. Bununla yapılanları küçümsemek istemiyorum. Ama denetlenmeyen her hareket ister istemez birgün kendi maksadının dışına çıkabilir gerçeğini unutmamamız gerekir. Türkiyede sanat kurumlarını denetliyecek bir organ kurulması dahi şimdiye kadar düşünülmemiştir.

6 — Ana sebep: plansızlık: Yukarda saydığımız hususların tek sebebi, kuruluşların ve çalışmaların belirli bir hedefe doğru planlanmaması, hattâ daha acısı, böyle bir plânın yapılmasına lüzum hissedilmemesidir. Bunun da esas sebebi. Devletin gerçek ve sistemli bir kültür ve sanat görüşü ve politikası olmamasıdır. Devlet, biç bir ülkeye nasibolmayan bir cömertlikle sanat kurumları kurmuş, onları beslemiş, fakat hedefleri ve gayeyi iyi tespit edemediği için, karşılığı tesadüflere kalmıştır.

Bugünün dünyasındaki yerimizi atabilmek ve bunu ileride koruyabilmek için her bakımdan bir ölüm-kalım savaşının içindeyiz. Kültür ve sanatın insan için değerini ve itici gücünü gereği kadar anlıyamazsak, ekono. mik savaşımızı da tam olarak kazanamayız.

Ekonomik kalkınmaya nasıl ancak plânlı ve programlı olarak giriştiysek, kültür ve sanat kalkınmamıza da ayni şekilde girişmemiz tek akıl yoludur. Bu hususu çok iyi takdir eden Danışma Kurula, böyle bir plânlamayı yapacak yeni bir örgüt kurulmasını öngörmüştür. Bu örgüt bir Kültür Bakanlığında yerini bulmuş olacaktır. İster yeni bir örgüt kurulsun, isterse bugünkü statü ile devam etsin, bu hususta alman en önemli karar, bütün sanat işlerinin yurdun tanınmış sanatçı, eleştirici ve kültür adamlarından - sanat kurumlarım da temsil edecek şe_ kilde- kurulacak daimî bir kurulun sorumluluğu altında yürütülmesi olacaktır. Bütün sanat işlerinin genel plân. lamasını ve denetlemesini, kurumların çalışma sistem, leri ile, aralarındaki işbirliğini sağlıyacak, yeni kurulacak kurumlarla bunların ödevlerini tespit edecek bu kurul, yurdumuzun gerçeklerini gözönüne alarak, sanat kalkınmasının hedeflerini iyi bir şekilde çizip, çalışmaları bu hedeflere doğru yönetebilirse, kısa zamanda çok büyük sonuçlar alınabilir.

(Basın A: 8300 — 1190)

(İlâncılık 213 — 1184)

(AKİS — 1187)

(AKİS — 1191)

Tiyatro

İstanbul Operası

Lûtfi AY

Sahne ve Müzik Sanatları Danışma Kurulanan, konservatuvarlardan sonra, ele aldığı önemli konulardan biri de İstanbul Operasının durumu olmuştur. İstanbul Operası derken, bugün gelişme halinde bulunan Şehir Operası kadar, inşaatı bitmek üzere olan Taksimdeki Opera binasını, da kastediyorum. Birincisinin - ancak 780 bin lirayı bulan gişe gelirine karşılık - 4 milyon liraya yaklaşan giderleri Belediyeyi her yıl, 3 milyonluk bir açığı bütçesinden kapatmak zorunda bırakmaktadır. Şehir Tiyatrosuna da yılda 3,5 milyon lira yardımda bulunan İstanbul Belediyesi bu ağır yükün altından pek kolay kalkamıyacağı kanaatine varmış olacak ki. Şehir Tiyatrosu, Orkestrası ve Konservatuvarı gibi sanat kurumları arasında, Şehir Operasının da Milli Eğitim Ba. kanlığına devrini teklif etmiştir, öte yandan, Taksimdeki Opera binası inşaatının bitmek üzere olması, bu binada başlaması gereken icra faaliyetinin şimdiden düşünülmesi, tesbit edilmesi, hatta hazırlıklarına geçilmesi gibi yeni bir durum yaratmıştır.

İstanbul Şehir Operasının Devlete, yani Milli Eğitim Bakanlığına devri her bakımdan faydalı, hatta bu genç topluluğun hızla geliştirilebilmesi için gereklidir. Gereklidir, çünkü henüz kendi Orkestrası olmıyan, yabancı solistlere ihtiyaç duyurmıyacak nitelikte ve nicelikte sanatçılara, şeflere, çok sayıda rejisöre, yeni solistler yetiştirecek şan uzmanlarına sahip bulunmıyan Şehir Operası ancak Devlet yardımıyla bütün ihtiyaçlarını karşılayabilir, bütün eksiklerini giderebilir. Böylelikle, kısa bir süre sonra, tam teşkilâtlı, zengin kadrolu bir ikinci Devlet Operası da kazanılmış olur. Nitekim, Danışma Kurulu bu hususta tereddüt etmemiş ve Şehir Operasının bir Devlet Operası haline gelmesini hemen hemen oybirliğiyle kabul etmiştir.

Ama Şehir Operası bir Devlet Operası haline gelmekle Taksimdeki büyük tiyatro binasında başlanması düşünülen sanat faaliyetini, bugünkü durumunda ve tek başına yürütebilir mi?

Şehir Operası için ne kadar iyiniyetle, ne kadar umutla dolu olursak olalım, buna "evet" diyebilmek zordur. Zordur, çünkü yalnız opera faaliyeti için bile düşünsek, İstanbul gibi en büyük. Batı ile en devamlı temas halinde olan bir kültür ve sanat merkezimizde, büyük emeklerle ve uzun yıllar sonunda meydana getirebildiğimiz ihtişamlı bir binada verilecek. Opera temsilleri, her bakımdan, yurdumuzun bu alanda ulaşabildiği en yüksek seviyeyi temsil etmelidir. Bunun için de bir ikinci Devlet Operası halinde çalışacak yeni teşekkülün, bu ada lâyık bir varlık kazanabilmesi için gerekli bütün imkânlarla cihazlandırılması, hattâ Ankaradaki Devlet Operasından farksız bir icra mükemmelliğine ulaş ması şarttır. Bu da, şüphesiz, şimdiden bazı tedbirlerin alınmasıyla gerçekleştirilebilir. En seçkin Devlet solistlerimizden Ankara ve İstanbulda - biri öbür teşekküle zararlı olmıyacak şekilde - faydalanmak, Leylâ Gencer, Orhan Günek gibi milletlerarası değerlerimizin sık sık kendi sahnelerimizde de görünebilmelerini sağlamak, vakit geçirmeden yeni bir Opera orkestrasının temellerini atmak, müzik çalışmalarım en kısa zamanda çok daha verimli hale getirerek yabancı uzmanları şimdiden arayıp bulmak, Ankara ve İstanbuldaki Bale çalışmalarını her iki Operayı besliyecek bir düzen içinde hızlı bir gelişmeye yöneltecek tedbirleri almak, reji dekor, sahne tekniği alanında yeni istidatların yetişmesi için her çareye başvurmak, alda gelen ilk teşebbüsler arasındadır.

Bütün bunlar yapılsa da, İstanbul Operası, yeni binada her akşam temsil vermek ve bu sahneyi yalnız Opera faaliyetiyle doldurmak imkânlarına, ne yazık ki gene de sahib olamıyacaktır. Çünkü Milanodaki Scala, Viyanadaki Staatsoper ve Paris Operası gibi - dünyada sayılı - bir repertuvar operası haline gelmek için ne geniş bir sanatçı ve müzisyen kadrosuna, ne zengin bir re. pertuvara ve ne engin bir tecrübeye ihtiyaç olduğunu - bu işten biraz olsun anlıyanlara - söylemeğe bile lüzum yoktur.

O halde ne yapılmalıdır, nasıl hareket edilmelidir ki İstanbuldaki Büyük Tiyatro binasındaki sahnede, her aksam bir temsil verilebilsin ve perde, haftanın birkaç günü de olsa, kapalı kalmasın?

Ankara Devlet Tiyatrosunun onbeş yıllık faaliyetinden edindiğimiz tecrübenin ışığında şunları söyleyebiliriz: istatistikler göstermiştir ki Ankarada, her yeni çıkarılan operanın - hele ağır eserlerin - on, oniki temsilden sonra seyircisi azalmaktadır. İstanbul için bunu iki misline çıkarsak, bir operaya en çok 25 temsil için seyirci bulunabilecek demektir. Haftada en çok üç opera temsili verilebileceğini düşünürsek, her eser, ancak sekiz hafta afişte kalacak, sonra yerini bir yenisi alacaktır. Bu da yem bir eserin, her bakımdan iyi hazırlanabilmesi için ancak yeterli zamandır. Şu halde haftanın geriye kalan dört gününü başka türden oyunlarla doldurmak gerekecektir.

. Bunlar da Bale ve Tiyatro 'oyunları olmalıdır. Haftada bir akşam Bale, üç akşam ve bir matine de Tiyatro temsili verilince hem yeni tiyatro hiç bir akşam kapalı kalmamış, hem de İstanbul seyircisi, üç türün üçünde de en üstün icralarla gerçekleştirilmiş kaliteli temsiller görebilmenin zevkini tatmış olacaktır. Bale temsilleri için Ankaralı ve İstanbullu bale sanaçılarından fayda, lanılarak ortaklaşa bir programa gidilebilir ve şimdilik tek çıkar yol da budur. Ama Tiyatro için böyle düşünmek kolay değildir. En doğrusu, İstanbulini Büyük Tiyatrosunda hem Ankara Devlet Tiyatrosundan, hem İstanbul Şehir Tiyatrosundan faydalanmak olur. Devlet Tiyatrosu, tatil günlerinden faydalanarak İstanbulda haftada iki temsil verebilir, ya da İstanbul temsilleri için ayrı bir program düzenleyebilir. Yarım yüzyıldanberi yarı salaş halindeki sahnelerde, fedakârca çalışmış ve böyle bir binayı dört gözle beklemiş olan Şehir Tiyatrosu da, en güçlü kadrosu ve en seçkin eserleriyle, ayni sahnede yer alabilir, o da haftada iki temsil verebilir.

Bütün bunlar iyi niyetle, İstanbulun Büyük Tiyatrosunda yerli - yabancı herkese karşı yüzümüzü ağartacak Opera, Bale ve Tiyatro temsilleri verebilmek ama. cıyla harekete geçildiği gün, gerçekleştirilemiyecek işler değildir. Yeter ki amaç bu olsun, kişisel kaygular, çıkarlar, direnişler ve ihtiraslar bir yana bırakılsın, İstanbulun yeni ve güzel sahnesine türk sanatçılarının en üstün yaratışlarını, en başarılı icralar içinde çıkarmak, bu işe emeği geçeceklerin tek düşüncesi olsun.

YAYINLAR

Hatıralar, vesikalar, resimlerle

YAKIN TARİHÎMİZ

(Nihat Karaveli ve Feridun Kandemirin ortaklaşa hasırladıkları tarih ansiklopedisi, İstanbul Vatan Matbaası, 1963, dört cilt, cilt kapakları geçirilmiş, 1664 sayfa 100 lira, İsteme adresi: Nihat Karaveli, Ca~ ğaloğlu Mollafenari sokak 30-32 İstanbul

Bugün Türkiyenin en önemli meselelerinden birisi, maalesef önemi takdir edilmemekle beraber, türk gençliğine yakın tarihimizi öğretmek, bu tarihin çoğu karanlıkta kalmış gerçeklerine ışık tutmaktır. Yeryüzünde belki de, yakın tarihini en az bilen gençlik, türk gençliğidir. Bu, hiç şüphesiz ki ilgisizlikten değil, yakın tarihlinizi yazacak olanların kayıtsızlığından, biraz da bilgisizliğindendir.

Türkiyede yayın sahasında en çok ilgi toplayan kitaplar, yatan tarihimizle ilgili olan kitaplardır. Ne var ki bunlar öylesine az, çok kere de öylesine şişirme ve gerçeklerden uzak kitaplardır ki alan alacağına pişman olur, okuyan da çok kere yanlış bilgi sahihi olur. Maalesef, bu işi bugüne kadar ciddiyetle ele alanların sayısı son derece az olmuştur. Bununla beraber, sevinilecek husus şudur ki, az da olsa, Türkiyede, yakın tarihin karanlığını sıyırmak için çırpınan insanlar vardır ve bunlar zaman zaman imkânları nisbetinde bu alanda faydalı yayınlar yapmaktadırlar. İşte bunlardan birisi ve belki de en titizi Nihat Karayelidir.

Nihat Karayelinin bugün artık, pek çok tarih meraklısının kitaplı, ğında önemli bir köşe işgal eden dört ciltlik "Yakın Tarihimiz" adlı ansiklopedik eserinin yayınlanışı başlangıçta tam bir macera manzarası arzetmistir. Karaveli, yakın tarihimiz konusunda gerçekten bir otorite olan Feridun Kandemirle birlikte, 1962 yılının Mart başında bir maceraya atılmıştır. Atıldığı macera, her hafta yayınlanacak, 32 sayfalık bir tarih dergisi çıkarma macerası olmuştur. Her hafta yayınlanacak ve bir yıl sonra dört cilt halinde ortaya çıkacak, yakın tarihimize ışık tutacak bir yayın Karavelinin bu, gerçekten maceraya benzeyen çıkışı başlangıçta pek çok kişiyi, hatta itiraf etmek gere. kir ki bizzat bu satırların yazarını dahi hafiften güldürmüştür. Ne var ki, haftalar haftaları kovalamış, 1963 yılının 23 Şubatında ise 52. sayı yayınlanmıştır. Hem de, hemen hiç aksamadan.:.

Bu tarih dergisine abone olanlar, pek büyük bir külfete katlanmadan gerçekten yakın tarihimize ışık tutan, yazdıklarına inanılır, ciddiyetinden şüphe edilmez bir yayma topluca sa. hip olmuşlardır. Bunun yanı başında Nihat Karaveli, Babıâlinin çok görmüş geçirmiş bir elemanı olarak, 52 sayılık ansiklopedik tarih dergisini kendisi de derlemiş toparlamış, abone olan okuyucularının dışında kalanla. n da bundan istifade ettirmek yollarını bulmuştur. Sayıca az da olsa, bir parti "Yakın Tarihimiz", derginin yayın hayatı sona erdikten sonra dört cilt halinde piyasaya verilmiştir.

"Yakın Tarihimiz"de pek çok yakın tarih olayı açıklanmış, vesikalandırılmış, resimlendirilmiştir ya, bun. ların içinde bilhassa birkaç tanesi vardır ki son derece önemlidir ve ilk defa yayın hayatına bu ansiklopedi ciltlerinin arasında girmişlerdir. Bunların başında Rauf Orbayın hatıraları gelmektedir. Bizzat Orbayın ağzından kaleme alınan bu hatıralar, yakın tarihimizin en önemli bir kaç hatırasından biridir. Bunun yanı başında Medine Müdafaası, İstiklâl Savaşında Denizciler, Orgeneral Vedat Garanın hatıraları, eski Maliye Bakanlarından maslup Cavit beyin zindandan eşine yazdığı mektuplar. Fuat Balkanın hatıraları, Cavit Beyin hatıraları, Keçecizade İzzet Fuat Paşanın harp hatıraları, Abdülhamit devrinin tarihlimize Şeref Kurbanları diye adlan geçen sürgünlerinin hatıraları, Kâzım Özalpın hatıraları, bu hatıra ve seri yazıların en önemlileridir.

Bunların yanı başında, eser, dergi halinde yayınlanırken, her sayının son sayfalarında Atatürkün hayatı boyun, ca verdiği hemen bütün söylev ve demeçler de toplanmıştır.

Kısaca söylemek gerekirse, tarihe, hele ve hele yakın tarihimize ilgi duyan bir insanın "Yakın Tarihimiz adlı bu dört ciltlik eseri okumadan ben tarihimi biliyorum" demesi mümkün değildir. Eser bu ölçü için de değerlendirilmeli ve mutlaka görülmelidir.

İlhami **SOYSAL**

"Valonne ve Carmen Sevilla "İntikam" da

Gurbetçilerin destanı

Filmler

İspanyadan bir ses

Gtünümüz İspanya sineması ile türk sineması arasında büyük bir fark yoktur. Her iki ülkenin sineması da ortak özellikler taşırmaktadır. Arada, göze çarpan tek fark, türk sinemasının yıllık yapını toplamının İspanya sinemasına göre, en azından tiçdört katı oluşudur. Bunun dışında, ki ülkenin toplumu ve toplumsal şartları arasında büyük bir benzerlik ardır. Her iki ülke de, bugün için geri kalmış ülkelerden sayılmaktadır, İspanya da Türkiye gibi tarım ülkesi olmaktan kurtulma çabası içinde, bir ve iki ülke de dış yardımlara bakmaktadır. Yine iki ülkede de toprak, çoğunluğun ana problemidir ve reform beklemektedir. Tarım işçileri ağaların elinde oyuncaktır, köylüler topraksızdır. Yaşama kaygısı, topraksız köylüyü büyük şehre göçebe veya baş ka verimli topraklarda ırgatlığa itmektedir. Gurbetçilik, yani çalışma mevsiminde köylünün, sırtına yorganını vurduğu gibi köyünü terkedlp yollara düşmesi, İspanyalı için de, türk köylüsü için de en geçer akçadır. Her iki ülkenin köylüsü, kışlık, geçimini sağlamak amacıyla köylerden şehir, lere, ovalara akın etmektedir.

Bugün ispanya sinemasında, türk sinemasında olduğu gibi, sansür baskısı vardır. Üstelik, İspanya, Frankonun faşist yönetimi altındadır ve sinemacılar da "tehlikeliler" sınıfına dahildirler. Filmler ve senaryolar a. ki bir incelemeden geçirilirler. Ama bütün bunlara karşılık, Franko, sinemanın gücüne inanmıştır. Ülkede bir sinema okulu vardır ve "tehlikeliler", den sinemacılar, hem kendi ve hem de ülkelerinin adlarını sınır dışına çıkaracak güçte filmler yapmayı da başarmaktadırlar.

Franko öncesinin İspanyol sinemacısı Luis Bunuel, Bardem ve Berlanga gibi gençler filancaya kadar, uzun yıllar ülkesinin tek sinemacısı olarak bilindi ve öyle de kaldı. Yine günümüzde, İspanya sineması denildiğinde akla ilk olarak usta Bunuel gelmektedir. Fakat Bunuel, artık yalnız değildir, Bardam ve Berlanga da ispanya sinemasının yeni temsilcileridirler,

Bardem'in filmi

Türkiyeli film getirticileri, başka ülke sinemalarına karşı sürekli olarak ilgisizdirler. Hollywood ürünü filmlerle ingiliz, fransız ve son yıllar, da da italyan filmlerine yakınlık duymaktadırlar. Geri kalmış ülkelerde film çevrildiğinin farkında bile değil, dirler. Arada bir film alışverişinde bulundukları bu ülkelerin dağıtıcıları, listelerine herhangi bir küçük ülke sinemasının ürününü soyarlarsa, zor be lâ alırlar ve kuşku içinde vizyona sokarlar. Konu oyuncular, rejisör ve çevrilen ülkenin gerçekleri getirticilere hiç birşey söylemez. Liste zoruyla aldıkları bu tür filmleri ya mevsim

başında, ya da sonunda bir çeşit ya, sak savma havası içinde, geçiştirmeye bakarlar.

J. A. Bardem'in filmi "Revence-İntikam" da, hem liste zoru alınmıştır -filmin dünya dağıtımını M.G.M. yapmaktadır -, hem de benzeri Santa Montiel'li ağdalı ve renkli göz boyayan melodramlardan olmadığı için, daha sinema mevsimi açılmadan bir hayihuyla vizyona sokulmuştur.

İspanya sinemasında da gerçek dışı filmler çevrilmektedir. İtalyanların Mussolini. çağı "beyaz telefonlu filmler" in benzerleri, yıllık yapımlarda büyük çoğunluğu teşkil etmektedir. Yapımcıların hiç biri gerçeklere do. kunmaya, dolayısıyla, sansürle takışmaya kesin olarak yanaşmak istememektedirler. O yüzden de İspanya sineması, türk sineması gibi kendi iç pazarı içinde tıkılmış kalmıştır, dış pazara kolaylıkla açılamamaktadır. Bardem'in filmi "İntikam", 1958 yılı Cannes festivalinde Uluslararası Sinema Yazarları Birliğinin armağanını kazanmamış olsaydı, M.G.M, gibi bir büyük dağıtıcının da filmi alıp dünya pazarına süreceği elbette yok. tu, İspanyol yapımcılar, bu arada baş. ka bir yol daha keşfetmişlerdir. Transfer güçlükleri yüzünden bloke edilmiş paraların kurtarılması zorunluğu ile İspanyaya gelen yabancı yapımcı, larla tanışma ve ortak yapımlara gitme isteği, ispanyol filmlerini yavaş yavaş suyun yüzüne çıkarmaya başlamıştır. Ama bu su yüzü filmleri de standart filmlerdir. Çokluk, eski italyan melodramlarını andırmaktadır ve ileri ülkelerden çok, kendine benzer ülkelerde alıcı bulmaktadır.

Ülkenin temsilciliğini yapanlar - yani Bunuel, Bardem ve Berlanga gibileri, arada yine de bütün sansür baskısına karşı direnerek gerçekçi ve diyecek sözü olan filimler yapmağa çalışmakta ve kendi adlarıyla birlikte İspanya sinemasını da dış dünyaya tanıtmaya yönelmektedirler.

Hollywood'lu M.G.M. nin dağıttı, ğı bir Bardem filmi olan "'İnıtikam", bu direnişin ve bu saygılı çabanın örneklerinden biridir

"İntikam"

Bardem'in filmi "İntikam çok yalın, çok düz çizgili bir hikâyesi vardır. Bu düz çizgili hikâye, giderek gelişip yayıldıkça Akdeniz ülkelerinin geleneklerine, göreneklerine ve insanlarının karakteristik yanlarına da ayrıca ayna tutmaktadır.

Senaryo Bardem'indir. Film, dağ köylerinden birinde yaşayan Çuan'ın (Jorg Mistral) hapishaneden çıkarak köyüne dönüşüyle başlamaktadır. Juan, katil suçundan yargılanmış ve on yıla hüküm giymiştir. Cezasını bitirir ve yeni bir insan olmağa, geçmişini unutmağa kararlı, köyüne gelir. Fakat küçük bir çocuk olarak bıraktığı kızkardeşi Andrea (Carmeri Sevilla), bu on yıl boyunca çektiklerinin intikamını alması için Juan'ı zorlar, baskı yapar ve ona, intikamını alacağı, na dair yemin ettirir. Hedef, köyün ikinci büyük ailesinin son erkeği Aksi Luis (Ralf Vallone)'dir. Cinayet, Aksi Luis'in kardeşinin ölümü sonucudur. Fakat, gerçekteki suçlu Juan değildir. İki kardeş, hem Luis'den intikamlarını almak ve hem de gerçek katili ortaya çıkarmak amacıyla, Luis'in dayıbaşılığında gurbetçiliğe çık. mağa karar verirler ve köyden üç erkeğin daha katıldığı bir küçük grupla yollara düşerler.

Köy, çorak ve verimsiz topraklıdır. O yüzden köylüler geçimlerini sağla, mak amacıyla gurbetçiliğe çıkmakta, başka verimli topraklarda gündelikle ırgatlık etmektedirler. Bu, Güney Anadoludaki Toroslu köylülerin Çukurovaya, Egelilerin Aydına, Manisaya pamuğa, incire ve üzüme inmelerine paralel bir benzerlik göstermektedir.

Juan, Andrea ve Luisli küçük grup, önce bir tren yolculuğu yapar. Tren yolculuğunun sonrasında ise, yayalık başlar ve sürüp gider. Grup, o tarla senin bu tarla benim, durmak sızın dolaşır, emeğini kiralar. Bardem'in gerçek amacı, ispanya köylüsünün çektiklerini gerçeklere dayanarak seyircisine vermektir. Omuzlarında yorganları, yemek pişirecek kapkaçakları, köy köy, kasaba kasaba buğday tarlalarını dolaşan grupu son derece dikkatle izler. Sıcak güneş altında kan ter içinde buğday biçerler. Arada, seyircinin ilgisini ayakta tutacak intikam hikâyesi de işlenmekten geri kalınmaz,

Juan, intikamını alacağı Luis'i sürekli bir kontrol altında tutmaktadır. Yardımcısı Andrea da Luis'e karşı duyduğu nefreti saklamamaktadır.

Derken araya Bardem'in kendisi girer. Rejisörü ve rejisörün demek istediklerini, diyar diyar dolaşarak ülkesinin insanlarını dile getiren bir yazar temsil etmektedir. Yazara ve Bar dem'e göre, İspanya büyük bir ülkedir ama, yoksuldur; kollanması, insanlarının toplumsal adalet ilkelerine göre milli gelirden gereken paylarını almaları ve bunun için de dayanışma lan gerekmektedir. Dayanışmanın zorunlu olduğu bir dönemde kine, nefrete yer yoktur. Olmamalıdır da. Kan güdülmemelidlr, karşılıklı sevgi ve saygı zorunludur. Bir bölüme girerek bir bakıma uyarıcı kişilik taşıyan yazarın aradan çekilmesinden sonra, hikâyenin başlıca kişileri arasında bilinçli bir uyanma başlar, ilk uyanan Lulsidir, fakat karşısındakiler bu bilinçli uyanmayı, intikam korkusundan sayarlar.

Bardam ikinci sözünü, küçük grupun yolu bir büyük köye düştüğünde karşılaşılan bir başka olayla söylemektedir. Büyük toprak ağası, ırgatlarına gündelik verme yerine, daha çok, hesabına gelen şekilde, dönüm başıma para vermeyi tercih etmektedir. Bu yüzden ora köylüleri ile dışardan gelmiş ırgatlar grev yaparlar. Juan, -Andrea ve Luis'li grup bunun farkında değildir. Ama çok geçmeden onlar da Juan'ın zorlaması ile uyanırlar, birleşip dayanışarak ağaya karşı direnirler ve grevcilerin yanında yer alırlar.

Daha sonraki bölümlerde insan , gücü ile makine gücünün karşılaşması ve insan gücünün acılı büyük yenilgisi de yer almaktadır. Irgatlar yerine ağa, amerikan yardımından büyük tarım araçları almıştır, ekip biçmeyi bunlarla yönetmektedir. Birdenbire makineleşmeye geçen bir alanda uğranılan şaşkınlık, kin ve karşıkoyma çabasını da Bardem yalın, fakat çarpıcı bir yoldan göstermektedir. Eski ırgat, güç karşılığında elde edilen ekmeğin yine elden gitmekte olduğunu görür ve çılgın bir halde, elinde orak, biçerdöverin üzerine yürür, onunla sonu belirgin bir savaşa girişir.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
GRİPİN
KİNİNLİ
GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN · 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

© KARİKATÜR REKLAM STÜDYOLARI

Bu bir REKORDUR!

Kaptan Joschua 11 m. lik yelkenli bir tekne ile New Port dan hareket ederek 74.030 km. uzunluğundaki deniz yolu ile dünya turunu tek başına 3 sene, 2 ay, 2 günde başardı. Bu zaferine rağmen Joschua yüzme bilmiyordu.

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf Sahiplerine bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. Bu da bir REKORDUR!..

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

40	APARTMAN DAİRESİ	
5	ADET	100.000 LİRA
10	ADET	50.000 LİRA
20	ADET	25.000 LİRA
50	ADET	5.000 LİRA

ZİRAAT BANKASI

AYRICA

30008 TALİHLİYE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ VERİYOR